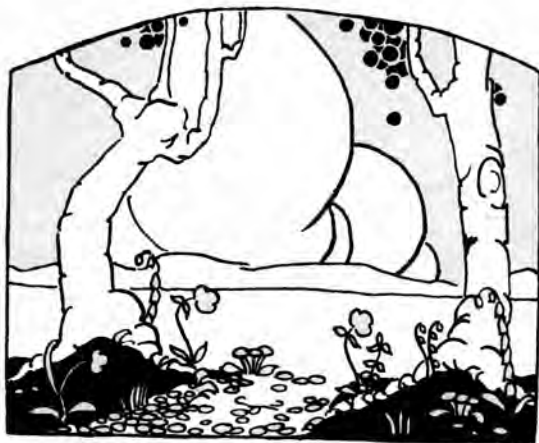

SAMBAND

SAMBAND

. . is a quarterly magazine devoted to old country folklore, tradition, and history. Also historical and biographical sketches from Valdres settlements in America . .

Subscription price
\$1.00 a year.

Published by Valdres Samband
at 425-429 South Fourth Street,
Minneapolis, Minnesota

S A M B A N D

Nr. 2

JUNI 1931

7. Aarg.

S. G. Bertilrud

En minderune for Samband av A. K. BRENDEN

SYVER G. BERTILRUD døde paa et hospital i Fergus Falls, Minn., om aftenen den 18de mars 1931. Begravelsen fandt sted den 25de mars fra Moe menighets kirke, Roseau, Minn. Pastor J. T. Quanbeck forrettet. Medlemmene av countyboardet og den nuværende county auditor, Edgar Wold, tjente som pallbearers. Han efterlater sig en søn, Clarence; en søster, Kari, Mrs. Carrie Rodegaard, Ross, Minn.; to brødre,

Mikkel og Gulbrand, begge i Greenbush, Minn. Der var 10 søskende. Berte og Ole døde som smaa i Norge, Iver, Anton, Oline og Kjerstine er lagt til hvile i amerikansk jord.

Syver Bertilrud var født den 7de november 1865 i Bjerke, Hølersæterbygden, Bagn, Valdres. Hans forældre var Gulbrand Baardsen Bjerke og Kjersti Iversdatter, Søndre Sørli i Hedalen. Forældrene kjøpte Bertilrud i Hedalen, bosatte sig der og levet der indtil de utvandret til Amerika. Syver var 4 aar gammel da han kom til Bertilrud. I 14-aarsalderen var han med sin far og tømret paa et skolehus i Nerstad. En av de første dage i april 1885 reiste han til Amerika. (Hans forældre og resten av familien utvandret sommeren 1888.) I december 1889 kom Syver til Roseau county (dengang Kittson county), Minn., og begynde at bygge

et litet hus paa sit "homestead" ved "Rose Lake." Gulbrand Bertilrud, far til Syver, hadde tidligere paa sommeren været dernede og fundet frit land for dem alle og der bosatte de sig. Deres township blev organisert i 1891. Om vaaren 1892 blev Syver indvalgt i deres town som ligningsmand (assessor). Om høsten 1894 var han en av dem som blev kaaret til at være Roseau countys første kommissær. Embedsterminen var to aar. I 1898 blev han valgt til skifteretsdommer. Blev gjenvalgt i 1900, men bestemte sig til at slutte som skifteretsdommer ved utgangen av den anden termin. Derefter blev han valgt til county auditor, gjenvalgt og gjenvalgt, indtil han av helbredshensyn sluttet som county auditor den 31te december 1926. Under verdenskrigen var han ogsaa sekretær for regjeringens utskrivningsvæsen i countyet. Om vaaren 1927 reiste han ut paa landet og arbeidet en del paa sit eget land og en del hos sin søster. Om høsten 1927 blev han syk og var paa hospitalet i 11 dage. Doktorene sa ikke med bestemthet hvilken sygdom det var, men sandheten er at vor ven Syver blev rammet av et — slagtilfælde. Han kunde ikke kjøre sin egen "bil," lægge sælen paa en hest eller skrive et ordentlig brev. I august 1930 reiste han ned til universitetshospitalet og senere op til et hospital i Fergus Falls, hvor han utaadet.

I det senere er jeg kommet paa den tanke at ogsaa valdresen er skapt i "Guds billede," idet man her heller ikke kan finde to som er like. Jeg saarer vel ingen om jeg paastaar at Levor Goplerud og Syver Bertilrud var av de mest fremstaende hedøler som utvandret. De var begge like i den vei at der fandtes ikke spor av snobbethet i noen av dem. Begge vilde heller sove i en havrebinge end jage husets folk ut av sin bedste seng, og spise sin mat sammen med kokken ute i kjøkkenet end at bli gjort "stas" av i høisætet i "storstuén." Men i andre karaktertræk var de ulike som nat og dag. Vi vil ikke forsøke at analysere Syvers karaktertræk. Vi magter det ikke. Og den bedste anerkjendelse som kan gis ham, har han allerede git sig selv.

Fra statens hovedkontor fik han det skudsmaal at han var en av de bedste county auditors som staten har hat, og det taler vel et tydelig sprog at han vandt en glimrende seir hver gang han var oppe for gjenvalg. En gang skrev han: "Nu spør det hvorledes det vil gaa, nu har jeg countyets sterkeste mand imot mig," men han vandt en let seier. Personer som Juul Dieserud, A. A. Veblen og andre har ved flere anledninger nævnt ham som "en stø kjernekar," og mangfoldige er de som i sit hjerte bærer ham som en retfærdig ven der aldrig svigtet, et venskap saa fast og solid som "berg i Aadalen." Det er netop mænd som Bertilrud og Goplerud som er ryggraden i hele bygdelagsbevægelsen. Det er nok sandt at først trængte vi høvdinger som Veblen, H. H. Strøm, Johan C. Gran og andre, men der er likemeget behov av medlemmer skaaret ut av samme træ, og det viser sig at vi ogsaa har hat dem. Det er netop det samme med vor norsk-amerikanske presse. Dersom ikke samme kaliber av mænd

og kvinder har samlet sig om den, saa har dens mangfoldighet av redaktører sittet som mosegrodde, forstenede apekatter paa sin stol, og alt — til og med den "kraft" de fortæller de har været for os — kunde faat "plenty" rum i en liten emigrantkiste.

Syver var et godt medlem for "Valdres Samband." Det var han som fik mig ind som medlem. Det var netop ikke noen hjælp for Samband, men det var godt for mig. I 1904, ser jeg, blev Syver valgt ind i styret. I sin beretning om stevnet den 10de september 1905 ser jeg at dr. J. S. Johnson beretter at Syver har sendt ind "ca. 80 medlemsansøkninger" og ønsket at ha flere slike som Bertilrud, saa vilde det "ikke ta længe for at faa medlemstallet drevet op til et tusen." Syver glædet sig hver gang han kunde komme fra og overvære et "stevne." Og da de fleste antagelig har kjendskap til at man i Valdres utgav en noksaa stor bok, "Valdres 900 aarsskrift," bør nævnes at Syver kjøpte ikke mindre end 10 av disse, og 9 av dem blev sendt ut som gaver til slekt og venner. Han glædet sig over den tanke at faa reise til Norge om vaaren 1927, gjeste Valdres og igjen faa se Hedalen og sit yndlingssted og tumleplads, Bubæksæteren, men pengene til norgesreisen og mere til blev tapt i en bank som gik totalt konkurs.

I 1913—16 skrev han en række optegnelser i *Samband*, og det gaar vel ikke godt an helt at utelate ham i forbindelse med "Hedalens Vel." Derfor vil "Hedalens Vel" faa et helt kapitel, og det værste er at jeg selv maa slaa følge. Først vil jeg faa det fastslaat at Syver er den som gav liv til "Hedalens Vel." Foruten ham var saken aldrig blit til noe, og for det andet — foruten at saare noen av de andre i komiteen — maa det spikres fast en gang for alle, at han har baaret den tyngste byrde av personlig utgift i forbindelse med saken. Syver var en intim ven av Iver Lie (Syver fortalte at han hadde kommet over et manuskript som aldrig blev trykt, oppe paa "mørkloftet," som Iver Lie hadde skrevet, og at det var bedre skrevet end baade Husmandsgutten og Kristine Valdresdatter). Iver Lie nævnte til Syver tanken om at gi en gave til Hedalen i form av et litet legat, men han blev aldrig forlikt med sig selv hvorledes saken skulde gripes an. Iver Lie døde, og Hedalen fik ingen gave. Det var denne tanke Syver ikke kunde komme bort fra. Om vaaren 1920 ber Syver mig om jeg vil være med at realisere denne tanke. Da jeg forut hadde "stangt" og "slitt" en del av mine horn i forbindelse med en sak som ikke stemte med min "kokebok," bad jeg om at slippe og sa nei. Der kom ikke ofte brev fra Syver efter den tid, og da han i november samme høst spurte mig igjen, gav jeg svaret: "Bære eller briste, jeg er med." Han svaret med det samme: "Ja, denne gang kjender jeg dig igjen. Mange tak. Det vakte nyt liv igjen i fondsbevægelsen." Vi begyndte da at arbeide, kjøpe frimerker for de center vi kunde spare, og brevene gik frem og tilbake. Vi holdt paa hele vinteren og skrev statuter i fællesskap, og forordet, indledningen eller "gavebrevet" blev skrevet av

mig, som Syver negtet at "rette" det mindste paa. Først kostet det os 30 kroner til en advokat i Hønefoss at faa besvaret et enkelt spørsmåal vi var i tvil om, og da vi hadde faat til disse regler saa godt som vi var istand til, blev de overlatt til høiesteretsadvokatene Otto B. Halvorsen og Gerh. Holm, Kristiania (Oslo), og for de konferanser Gerh. Holm hadde med "den sekretær i socialdepartementet som har med legatstatuter at gjøre og med byraachefen i justisdepartementets kommunalkontor" og med forsikring om "at et legat med disse statuter saavidt skjønnes kan paaregne approbation," betalte vi Holm 320 kroner. Vi fik O. A. Hain med os, saa det blev en innsamlingskomite paa 3 medlemmer, og med fuldt utstyr av tryksaker begyndte vi vor innsamling om høsten 1921. Vi møtte velvilje, men vi møtte ogsaa veiledning om at vi ikke var paa ret vei og i samklang med Luther og hans lære. Jeg søkte hen til Sverdrups Samlede Skrifter og gav denne farmer nede i Wisconsin saa store portioner at han ikke gav os den mindste lyd saa længe han levte. Avskrift blev sendt til Syver, og i forbindelse med dette skriver Syver: "Foruten baade Luther og andre kloke mænd har jeg for længe siden set alle skoler er gode for dem som søker dem, men skadelige for dem som blir tvungne til at besøke dem. Jeg vet ikke om en eneste en av dem som selv har arbeidet sig igjennem en skole er blit lediggjænger, morder, hetære eller konkubine, men jeg vet om flere saadanne som av sine formaaende forældre blev sendt paa disse skoler og kom ut igjen som vrak. Men det kan ikke skyldes paa skolen, men paa daarlig valg av materialer for skolen." Og for i kortest mulig form at faa litt bedre kjendskap til Syver, skal jeg referere fra brev fra ham fra høsten 1921.

"Overdreven smiger — den er avskyelig," og "naar jeg slipper at betale regningen for trykningen (Hain betalte), saa kan jeg godt staa at betale mere paa de utgifter du har betalt og den indlagte check maa du bruke til det. Du har betalt ut rent for meget til denne tid." Noen dage senere: "Hvad du skrev om den check jeg sendte vil jeg haabe du ikke prøver at fulldføre. Du maa ikke tro at jeg vil du skal ha hele utgiften." Og i forbindelse med noen mindeord i *Washington-Posten* om hans avdøde far: "Blev meget forundret og svært glad ved at se det ypperlige stykke. Undrer mig paa at du kunde huske alt dette og alt er saa korrekt og sandt. Nu efter at alt er overstaat og jeg læser det, fylles øinene av taarer. Din forstaaelse av far er saa rent forskjellig fra prestens, og dog har du opdaget den flittige arbeider i ham og ikke den gjerlige, som vi der kjendte ham bedst altid visste." Og vi gjør nu et hop til 11te mars 1927. Efter at ha læst et brev fra en av vore bedste venner skriver han: "Om det bare hadde været 30 stykker av saadanne, saa vilde vi visst begge to ha følt det som om arbeidet var berettiget. Nu undres jeg ofte. Det var dog et arbeide som skulde og maatte gjøres en gang av noen, og vi burde ikke angre paa at det blev begyndt, og det gjør jeg heller ikke. Motstand har dog ofte kommet netop fra den kant som

vi ikke ventet det, og det er dette som smerter mest." Den som i direkte bidrag har git mest til legatet lever i S. Dak., og som nummer to kommer Syver. Men la os ikke glemme at "Hedalens Vel" var skyld i at den noble prestemand dr. Brandt stod paa prækestolen 1ste juledag 1923 i Hedalens gamle kirke og pastor Sigurd Folkestads besøk en vakker jundag 1924 til fælles glæde for slegten paa begge sider av havet. Disse besøk kan ikke maales eller værdsættes i dollars og cents. Og naar alt kommer til alt, saa er det saa mange som vi burde takke. Vi sier tak til den bankmand som nu ligger i sin grav, men som gav os et vink om at "banken" stod paa svake føtter, og det var netop denne opplysning som var aarsak til at jeg i en snarvending gik saa haardt efter Folkestad for at faa disse innsamlede penger overrakt førend summen blev større, saa jeg næsten har hat samvittighetsnag. Han vet det nu, og vi sier igjen tak.

Vi maa ikke glemme at efter 1925 utarbeidet Syver en slegts-historie av hans slegt paa farsiden. Det er beklagelig at den endnu ikke er trykt. Disse spørsmåalslister han sendte ut var helt forskjellige fra de fleste som blir sendt ut. Her hadde man anledning til at gi opplysning om hvormeget man eiet, hvor stor gjæld man hadde og forskjellig. Der kom ind mange gode besvarelser. Bedsteforældrene til Syver var Baard Jensen og Sønøve Bjerke. De hadde 9 barn, det blev 9 grener og hver gren har sit eget kapitel. Slegtregistret har et forord og indholdsfortegnelse paa 8 sider og "105 names each given a separate page and really representing that many families. Unmarried children are not indexed nor given separate sheets. Nine copies were made—."

Syver og jeg forstod hverandre, der var ingen smigring eller krokveier, aapent og med fynd og klem sa vi vor mening, og jeg er sikker paa at det fra hans side er tilgit at jeg heller ikke nu kan gi ham en bedre minde-rune. Det er saa meget som skulde været sagt og sagt i bedre formede ord. Men jeg vil faa lov at takke for det aldrig svigtende venskap, og fordi jeg med mine øine fik se en stor mand med et endda større hjerte utdele gaver med den ene haand foruten at la den andre vite noe om det. Hjertelig tak, Syver, for trofast venskap og hvad du var for mig.

A. K. BRENDEN.

Barndomsminder

AV MARTIN SEVERSON

DA jeg nu er kommet til skjels aar og alder, tænker jeg ofte paa mine erfaringer fra min vandring gjennom livet. Særlig vender jeg tankene ofte tilbake til barndomsaarene der borte i Bjørgogrønden i Nord-Aurdal i Valdres. Jeg vil derfor forsøke at nedtegne litt av hvert hvad jeg kan erindre fra den tid, og om *Sambands* redaktør synes det er værdt at trykke, saa er det godt og bra, men hvis han synes det passer bedre i skrapkørge, saa er vi like gode venner for det.

Jeg vil da først fortælle hvem mine forældre var. Min fars navn var Sjugur Sjugursen. Han var født og opvokset i en husmandsplads som tilhørte Hovde i Etnedalen, og pladsen kaldtes Fyre. Min mors navn var Gjertru Olsdatter, og hun var født og opvokset i en husmandsplads som tilhørte Sør-Bjørgo. Saavidt jeg erindrer kaldtes pladsen Hølabrøta. Den var beliggende i skogen nedenfor Bjørgo.

Saa faar jeg fortælle hvor jeg er født. Det var i en liten husmandshytte som kaldtes Svenskepladsen. Den tilhørte ogsaa Bjørgo. Efter hvad mine forældre fortalte, saa var det en svenske som hadde ryddet og bygget den lille hytte dernede i skogen.

Det var nok en vanskelig tid for mine forældre, mens de bodde der. Det var megen sygdom i familien, og de mistet tre av sine barn, to gutter og en jente, som var i alderen fra syv til tolv aar. De vedblev at bo der en kort tid efter mine søskendes død, men saa kom en dag gamle Anders Bjørgo og sa til min far: "No maa du fløta herifraa. E ha løvt Erik Bøen at han ska faa fløta inn her, so no maa du se o finne de ein an haim."

Erik Bøen var far til Boen brødrene, nemlig kongresmand Haldor Boen, som døde for noen aar siden, og hans bror, som endnu bor i eller i nærheten av Fergus Falls, Minnesota.

Ja, saa maatte mine forældre flytte. De fik da lov til at flytte ind paa en husmandsplads som kaldtes Tonsberget. Det var paa den tid at den nye kongsvei blev lagt over Tonsaasen til Nord-Aurdal, og noen av dem som arbeidet paa veien fik lov til at bo hos os, mens de opholdt sig i nærheten. Disse karer var svære til at bruke tobak, og de sørget for at lære mig baade at tygge og røyke, saa inden de flyttet fra os var jeg fuldt utlært til at bruke tobak. Men hvor skulde jeg faa tobak fra? Det blev til at lure den fra far, men han merket snart, at hans tobak forsvandt litt hurtigere end almindelig. Jeg maatte da tilstaa at jeg hadde hjulpet ham, og det fik min ryg svie for. Jeg hadde en kamerat, Tore Jammerdal, som ogsaa var blit glad i tobak, og vi to var ofte sammen. Saa en dag hadde mor faat en god ide. Hun var hos landhandleren og kjøpte et stykke tobak og to kritpiper, som hun kom hjem med. Far var borte, men hun fandt Tore og mig i selskap med hverandre. Saa sier hun til os: "Kom no smaa gutta so ska dø faa ein røik, men dø maa inkji la far veta noko um

det. E ska hjølpe dikka te ein rettig go røik no." Hun karvet op rultobakken og stoppet de to kritpiper og sa: "No vil e rettig sjaa kem so kan røikji længst taa Tore og de." Ja, vi gjorde vort bedste for at vise, hvilke karer vi var, men det varte ikke længe før hele huset begyndte at danse rundt, saa vi maatte lægge os i sengen. Da var vi dødsens syke,

Martin Severson

og det var sidste gang jeg røykte tobak, takket være mors gode indfald. Hvordan det gik med Tore vet jeg ikke, for han reiste med sine forældre til Amerika en kort tid derefter.

Mens vi bodde paa Tonsberget var der mange gamle fattige stakkarer som gik forbi vor heim paa vei til Nord-Ton for at faa sig et maaltid mat. Gjertrud Ton var nemlig svært god mot os fattige. En dag kom en gammel mand som vi kaldte Billestugumanden gaaende forbi paa sin vei til

Ton. Det var om vinteren og det var godt kjælkeføre, saa Tore Jammerdal og jeg var ute at ake. Vi blev enige om, at naar den gamle kom tilbake, vilde vi skræmme ham litt. Vi gik til toppen av Trollehaugbakken og ventet til han kom igjen. Da han var kommet et stykke ned i bakken, satte vi efter ham, og da vi var kommet ham ganske nær ropte vi: "Av veien, av veien!" Gamlingen blev saa forfjamsset at han faldt baklængs over kanten efter sneplogen saa hans lange ben blev staaende høit tilveirs. Han ropte en del alvorlige bønner idet han faldt, og hvem han bad til kan være det samme.

Paa vaarkanten maatte Tore og jeg skilles. Han fulgte med sine forældre til Amerika, og straks efter kom Nils paa Myren og sa til mine forældre, at de maatte flytte. Han hadde kjøpt nordre Ton og vilde ikke ha husmand. Der blev tre husmandspladser lagt øde, nemlig Fiskedalen, Tonsbrøtin og Tonsberget, hvor vi bodde. Vi fik derpaa lov til at flytte ind paa et andet berg, en liten plads som var beliggende paa berget ret op fra Fuglehaug. Eiendommen var ikke saa stor at vi kunde avle høi nok til at føde en ku, saa vi maatte nøie os med tre gjeiter. De kunde jo leve av tøllebar og bjørkekvister om det knep. Men for os som ikke kunde leve av bar og bjørkekvister var det nok ofte smaat med mat; ti mors matskaap var tomt for det meste. Dette berget tilhørte Sørre Ødegaarden, og en skjøn dag kom Ole Nybraaten, eller Ola i Skøyren, som han ogsaa kaldtes, og sier til far: "Ja, no ha e kjøpt denne plassen so e vil lægge inn te bruke mit her, so no maa dø fløta daa dø inkji faar løv te o vara her lenger."

Før vi flyttet hændte imidlertid en ting som jeg aldrig glemmer. Mor hadde strikket et par strømper for gamlepresten Biørn i Nord-Aurdal, og hun hadde vasket og tøvst dem, saa de var ekstra fine. Saa hængte hun dem ut paa en stang for at tørkes i solskinnet. Det var langt ut paa vaarkanten, saa det begyndte at bli varmt i veiret og kreaturene var sluppet ut. Ja, saa mens strømpene hang derute for at tørkes kom kreaturene til Timan Ødegaarden op til hytten vor, og da mine yngre bror Nils og jeg var alene hjemme, saa blev vi rædde og sprang ind i hytten og stængte døren. Men om litt fik vi se gjennom det lille vindu, at en stor brandet ku holdt paa at tygge paa prestens strømper. Jeg ut for at se hvad jeg kunde gjøre, men det var allerede for sent. Koen hadde ætt op den ene strømpe og var næsten færdig med den anden ogsaa. Da saa mor kom hjem og fik høre hvad som var hændt, blev hun temmelig mismodig. Hun gik da til Aagaat paa Øigare og sa, hun syntes hun burde ha erstatning for sit tap. Gamle Aagaat blev imidlertid sint og mente paa, at mor fik nok selv passe paa sine ting, saa dermed var den sak op- og avgjort. Vi flyttet ogsaa straks efter, saa Aagaat Ødegaardens kuer kom ikke til at gjøre os mere skade.

Da nu mine forældre hadde faat befaling til at flytte fra dette herlige sted, saa visste de ikke hvor de kunde finde en hytte at bo i. De var

ogsaa temmelig mismodige over at maatte flytte saa ofte. De hadde hørt, at det skulde være bedre om arbeide nordenfjelds, og saa kom de paa den tanke at de vilde forsøke at dra nordover. De fik lov til at sætte ind sine faa møbler hos Halvor Fuglehaug, og saa begyndte vi at vandre nordover. Det gik os ganske godt for en tid; ti da vi var kommet saa langt som til Vang fik far arbeide. Han var en temmelig god tømmermand, og han fik lov til at bygge et hus paa Skogstad i øvre dalen i Vang, og mor fik en del arbeide i Grøv, og likeledes hos Guttorm Strøn. Jeg og min lille bror Nils fik lov til at være med Guttorm og fiske. Saaledes hadde vi det allesammen meget godt og alle var snilde mot os.

Vi hadde i den tid vort hjem hos en enke, Ingeborg paa Øigare, som de kaldte hende. Det var i nærheten av Skogstad, hvor far arbeidet. Jeg sa at alle var snilde mot os, men der var en gammel kjerring paa Hermundstad, som jukset mig, saa jeg aldrig har glemt det. Hun vilde ha mig med sig en dag for at bære en del matvarer til stølen oppe i fjeldet. Vi fulgte veien som gaar over Filefjeld, og som vi gaar opover kom der et stort turistselskap og kjørte forbi os. Da selskapet hadde passert fik jeg se noe blankt ligge paa veien. Jeg tok det op, og det viste sig at være en stor sølvmynt. Jeg skyndte mig foran kjerringen for at finde flere, og jeg fandt mange av de store mynter. Hun fandt en del mindre, men jeg hadde alle de største. Saa satte vi os for at hvile, og mens vi sat der og saa efter hvor mange sølvmynter vi hadde fundet, saa hadde hun de fleste, men mine var meget større. Hun foreslog saa at vi skulde bytte. Jeg var bare otte aar gammel og forstod mig ikke paa værdien, saa jeg byttet med hende. Hun fik alle mine store penger, og jeg fik hendes smaa, som var noen flere i tallet. Jeg har ofte erindret denne handel. Kjerringen gjorde en god handel med mig. Jeg maa si som det staar i en gammel vise: "Kjerringe var gammel, men vis og klok." Hun var nok sig selv nærmest.

Sent paa høsten da det meste høstarbeide var utført og far var færdig med bygningen paa Skogstad, drog vi videre nordover Filefjeld og nedover til Lærdalsøren, hvor vi gik ombord paa et dampskib som bragte os til Vossevangen. Derpaa vandret vi nedover til Odda i Hardanger, hvor vi opholdt os en tid. Far utførte forskjellig arbeide, og mor vævet strømpabaand som hun solgte og hadde avsætning paa. Derefter reiste vi over til Ulvik, hvor baade far og mor fik arbeide. Vi kom dertil straks før jul, og mine forældre fik arbeide paa en gaard som hette Audnalen. Husbonden hette Torbjørn og de var alle svært snilde mot os. Vi blev der hele vinteren, men paa vaarkanten tok vi avsked med disse gode mennesker for at dra hjemover til Valdres igjen. Det gik ikke hurtig fremover; ti mine forældre tok arbeide hvor som helst de kunde faa det, saa vi kom ikke til Nord-Aurdal igjen før sent paa høsten. Vi hadde da været borte i over to aar.

Vi fik da lov til at flytte ind i en gammel hytte som tilhørte Halvor

Fuglehaug. De kaldte det Bakken, og det var i nærheten av Haugerstuguen, hvor den store, sterke smed Ulriksen bodde. Denne Ulriksen hadde fem sønner og to døtre. De to yngste av hans sønner var av samme alder som jeg og min bror Nils. Vi var da meget sammen med disse gutter, og vi var litt usams iblandt, men det gik straks over igjen, saa vi var like gode venner for det.

Det var meget smaat med mat i vort hjem, saa min bror og jeg gjorde os ofte erinder til Haugerstuguen og fik for det meste noe at spise. Tøren forstod nok hvad vi trængte, og hun var en godhjertet kvinde og var meget god mot os fattige stakkarer. Ulriksen var ogsaa snild mot os. Han drev meget med veiarbeide, og han lot far være med sig og arbeide for ham indtil han solgte sin eiendom og reiste til Amerika.

Det var haardt at skilles fra disse godhjertede mennesker, og jeg fældte nok mange taarer, da vi bad farvel med hverandre.

Saa var der en mand som hette Halstein Thorsrud som hadde kjøpt Haugerstuguen av Ulriksen. Han var gift med Anne Kirkeberg, søster til pastor O. L. Kirkeberg. Hos dem skulde jeg gjæte kreaturene, men det kom ikke til at vare længe. Det var den første dag om vaaren at kreaturene slap fra baasen og ut paa beite. Halstein befalte: "Nu maa du passe nøie paa at du ikke mister noen hverken av kuene eller smaa-krøtene, og saa maa du passe paa at kuene ikke kommer ut i myren nede i skogen."

Ja, som sagt var det den første dag kreaturene var ute, og de sprang i alle retninger. Jeg sprang alt jeg orket for at holde dem sammen, men før jeg visste ordet av fik jeg se en av kuene langt ute i myren. Jeg blev ræd og vilde springe en benvei for at komme til myren og faa kuen ut igjen. Men uheldet vilde, at jeg aldrig kom til myren; ti som jeg sprang kom jeg ut paa et svaberg, hvor jeg faldt med hodet foran. Da jeg saa landet ved nedre kanten av berget kom min venstre arm under en tyrirot, saa jeg "stupte kraake," som man pleier at si. Jeg blev staaende paa hodet, og kunde ikke komme løs igjen. Til mit store held i uheldet var der en anden gjætergut i nærheten som hørte mit rop om hjælp. Det var Erik i Ødegaardsbakken, som gjætet kreaturene for Per paa Renno. Han kom, og ham kan jeg takke for at jeg kom løs igjen fra tyriroten. Men som før sagt blev det slut med gjætingen; ti jeg hadde brukket armen og faat stygge saar i hodet, saa jeg intet kunde bestille paa en lang tid.

Næste sommer maatte jeg da forsøke igjen. Jeg kom til Erik paa Nord-Ødegaarden, Erik Høve, som han ogsaa kaldtes. Han var gift med Kari Kirkeberg og var altsaa svoger til Halstein Thorsrud i Haugerstuguen. Jeg var den gang omtrent elleve aar gammel.

Saa kom tiden at vi skulde reise til sæteren. Erik hadde en liten sæter i heimaase litt ovenfor Jodale. Det var i grunden bare en liten heimstøl, men Erik mente paa at det var en rigtig sæter like saa god som de andre der i nærheten. Jeg fandt imidlertid snart ut, hvor stor den var. Det var

det samme i hvilken retning jeg drev kreaturene, saa var der altid noen som kom efter mig og mente paa, at hvis jeg ikke pakket mig bort derfra, saa kom det til at vanke stryk, som svensken sier. Og hvis Erik fik se, at jeg holdt mig i nærheten av sætervollen, saa var han sint. Men Kari var derimot svært snild mot mig. Jeg mindes aldrig at hun skjendte paa mig, selv om det kunde ha været fortjent.

Saaledes gik da den sommer, og vi kom lykkelig og vel hjem om høsten. Jeg blev hos dem utover høsten indtil jeg maatte begynde at gaa paa skole. Jeg blev da hjemme hos mine forældre til næste vaar, da jeg kom til Gunnar Nord-Bjørge for at bli gjætergut hos ham gjennom sommeren. Gamle Torø, Gunnars mor, og jeg, var de to som skulde tilfjelds. Gunnar hadde to sætre, nemlig Rotvas, som var fjeldstølen, og Kalskot, som var heimstøl. Naar vi om høsten kom til heimstølen pleiet jeg at gaa ut paa Kalskotknatten og stirre nedover den skjønne Begnadalen. Der stod jeg mangen en gang og hulla for mine kreaturer og lalla til jentene nede i dalen, saa det ga ordentlig gjenklang i Liabergene. Stundom fik jeg ogsaa svar fra jentene i Brustugo. Det var likesom baade hølingen og jeg blev i perlehumør, naar vi fik utsigt nedover til bygden.

Naar jeg tænker tilbake paa den tid, saa synes jeg, at for bare en fattig gjætergut at være, saa hadde jeg det rigtig godt. Torø Bjørge var meget snild mot mig. Naar jeg kom hjem kald og vaat, saa tørket hun mine klædespjalter, og hun var som de sier paa engelsk: "A good old soul was she." Jeg var gjætergut hos Gunnar i to somrer. Den sidste sommer var Torø og jeg paa vestaasen, hvor Gunnar og Ole Gullhaug, eller Ole Dieserud, som han ogsaa kaldtes, hadde en sæter isammen, som de kaldte Merket. Det var i nærheten av Vaset, hvor hallingene og valdresene pleiet at møtes om sommeren for at danse, men som mange kom til for bare at slaas.

Jeg kan si, jeg hadde det temmelig travelt den sommer. Jeg hadde mange kreaturer at passé paa, men baade Torø og Erli Gullhaug var gode imot mig, saa tiden svandt hurtig, og bufarsdagen kom næsten før jeg visste av det.

Jeg erindrer noe som hændte os paa bufarsdagen. Det var tidlig om morgenen mens vi stod og klædte paa os. Saa sier Ole Gullhaug til os: "I dag kommer det til at hænde os en ulykke." "Hvordan vet du det?" sier Gunnar Bjørge. "Ja," sier Ole, "jeg fik vesten min paa mig vrangt idag." Ingen syntes at lægge mere brett paa det, men Ole blev sandspaad allikevel.

Ole Gullhaug hadde to vakre smaa gutter. De var tvillinger og, saavidt jeg kan erindre, omtrent fire aar gamle. Den ene hette Haldor og den anden Henrikk. De var for smaa til at gaa den lange vei, saa deres far satte dem i hver sin kløvteine og hængte teinene paa en kammel kløvhest. Da saa alt var ordnet drog vi avsted paa heimvegen, og alt gik bra indtil vi kom i nærheten av Paradis. Der hændte imidlertid noe jeg aldrig

glemmer. Den gamle kløvhest snaavet over en stein og stupte saa kløvteinene slængtes hver til sin kant og stakkars lille Haldor blev kastet paa hodet i en steinrøis, hvor han blev tat op som vi trodde helt død. Men efter de hadde vasket blodet av ham fik vi til alles glæde se, at der endnu var liv i ham. Han hadde flere slemme saar i hodet, og han var meget daarlig, saa der blev laget seng for ham i kløvteinen. Henrik hadde bare faat en del skrammer som ikke var farlige.

Efter denne forstyrrelse var over fik kløvhesten sin byrde paa igjen, men fik ikke længer gaa alene som før. Ole holdt trofast i bigslet saa den ikke skulde falde igjen, og vi kom omsider hjem hver til sit.

Vesle Haldor var meget daarlig i længere tid. Disse smaagutter var mig meget kjær, og jeg hadde hele sommeren tat vare paa dem, saa jeg tok mig meget nær av dette uheld.

Ut paa høsten maatte jeg begynde at gaa paa skole igjen. Jeg var da i det fjortende aar og skulde ogsaa begynde at læse for presten. Vi hadde en snild skolemester, og det var sjelden han inrettesatte os, skjønt han ofte fik nok saa underlige svar paa sine spørsmåal. Jeg erindrer en gang vi hadde læst i bibelhistorien om tornebusken som brændte paa Sinai berg. Han spurte en pike, som vi kaldte Ellen-Soffia, om hun kunde si hvad en tornebusk var. Stakkars Ellen-Soffia stod nok fast og visste ikke hvad hun skulde svare. Men Anders Sør-Bjørgo og jeg sat ret foran hende, og Anders hvisker: "Si briskebuske du." Ja, Ellen-Soffia svarer "briskebuske," og da maatte skolemesteren dra paa smilebaandet. Denne Ellen-Soffia var datter til Sigurd Aslagsen, og hendes mors navn var Ellen, og hun var datter til Saape-Olia. De bodde i en liten hytte straks nedenfor Gullhaug.

Jeg mindes en dag efter at jeg var konfirmert at jeg var oppe i Krestianslum bergene og lette efter noen gjeiter som var kommet bort. Mens jeg gik der traf jeg han Asjer-Johannes. "Hør du," sier han, "la os danse springdans her." Han trallet og vi danset til svetten randt. Før vi blev træt og berga os hjemover hadde han lært mig saa meget, at fra den dag og til jeg reiste til Amerika vilde jeg gjerne være med og danse springdans. Johannes var en mester til at danse. Naar storfolket eller de konsjenerne i Nord-Aurdal hadde dans eller bal, som de kaldte det, saa indbød de ofte Asjer-Johannes. Der var ingen som kunde svinge damene rundt som han. Johannes var fattig men altid glad og munter, og de fleste han kom i berøring med likte ham.

I aaret 1878 blev jeg tjenestegut hos Gunnar Bjørgo. Jeg var da 16 aar gammel, og den løn jeg skulde ha for et aar var en fuld klædning og tre speciedaler. Den vinter skrev jeg til min søster Olia, som var kommet til Amerika, om hun ikke kunde hjelpe vore forældre og Nils og mig til at komme til Amerika.

Mine forældre bodde da i en hytte ved vegnaskjelet litt søndenfor Fuglehaug, og de var fremdeles ytterst fattige. Alt de eiet var den usle

tømmerhytte, men hadde intet at leve av paa sine gamle dager. Om vinteren 1879 fik jeg brev fra min søster. Hun vilde sende billet til min bror og mig, men det var alt hun kunde overkomme.

Det var nok en glædelig nyhet at faa den hjælp, men tanken paa at maatte skilles fra far og mor var ikke saa morsomt. Vi var jo bare unge og uerfarne smaagutter, men vi bestemte os dog til at dra avsted og haabet at vi snart kunde faa vore forældre efter os. Paa vaarkanten efter jeg hadde fuldent min tjeneste hos Gunnar Bjørgo og min bror var konfirmert gjorde vi os færdige til at dra ut i verden og forsøke at finde bedre kaar.

Vi trængte jo en del mere klær og en del mat, for niste skulde vi ogsaa ha, men vore forældre hadde ingen penger at hjelpe os med. Alt de hadde var to gjeiter, som de solgte for en billig pris. Men det forsløg ikke meget; ti vi trængte jo litt av hvert foruten noen lommeskillinger paa reisen. Halvor Langedrag lavet et par smaakister for os, og vi fik malt dem røde med navn og adresse paa. Malingen blev utført av Knut Knutslien, og paa min kiste stod med store bokstaver:

MARTIN SYVERSEN
Red Wing, Minnesota
North America

Far vilde ogsaa gjerne at vi skulde ha en tegnebok hver av os. Han trodde vi vilde faa bruk for dem naar vi bare kom til Amerika. Han fik Ole Nybraaten til at lave os hver sin, og han gjorde dem saa store, at der var rum for tusener av dollars i hvert rum og der var fire saadanne rum i hver bok. Jeg brukte denne tegnebok længe efter jeg kom til Amerika, men det meste jeg har hat i den paa en gang var otte hundre dollars.

Mor fik skrapet sammen en del matvarer til niste for os, og blandt disse saker var et spekekjøtlaar, som hun hadde faat av Gjertrud Midthjørgo. Jeg skal senere fortælle om spekekjøtlaarets skjæbne. Og saa var vi færdige til at dra avsted.

Vi fik lov at slaa følge med Ole Fuglehaug som skulde til Gjøvik efter varer for landhandler Weimoth i Nord-Aurdal. Ole hadde to hester den gang og hadde leiet Asjer-Johannes til at kjøre den ene. Vi forlot vort fattige hjem den 12te mai 1879. Det var en deilig søndags eftermiddag, og vore forældre og en del av vore ungdomsvenner fulgte os helt op til Tonsaasen. Alt var muntert og lystelig indtil tiden kom, at vi skulde si farvel til vore kjære forældre og vore venner. Da var det ikke saa morsomt. Vi hang rundt mor og vilde ikke slippe hende før Asjer-Johannes kom og rev os løs fra hende. Han sa: "Kom nu smaagutter. Det er ikke noe at sørge over at komme bort herfra, hvor der bare er sult og formangel."

Vi kom omsider til Gjøvik og sa farvel til Ole Fuglehaug og Asjer-Johannes og gik ombord paa et dampskib som bragte os til Eidsvold. Derfra reiste vi med jernbanen til Kristiania, hvor vi maatte opholde os et par dager før vi kunde komme videre. Vi bodde i en leilighet, hvor der var mange beboere, og de var ikke alle av mors bedste barn. Det fik baade min bror og jeg erfare, da vi aapnet vor matkiste for at faa litt at spise. De kom omkring os og vilde smake paa maten til valdresguttene, og der var det, at spekekjøtlaaret som vi hadde faat av Gjertrud Bjørge fik sin skjæbne. De tok det fra os, og alle smakte paa det og sa at det "smakte godt." Da det saa endelig kom i vore hænder igjen, var det bare benet tilbake. Disse mennesker spiste op det meste av den niste som vi hadde faat for hele reisen. Forresten var det ikke saa nøie med maten; ti da vi kom ut paa Nordsjøen mistet vi al matlyst, og da vi kom til Liverpool fik vi al den mat vi trængte. Paa Atlanterhavet fik vi ogsaa al den mat vi ønsket, saa den lille rest av vor niste sparte vi for den lange jernbanereise i Amerika.

Efter ni dages reise over Atlanterhavet landet vi i Castle Garden i New York. Min bror og jeg hadde da tre norske ører tilbake i min store tegnebok. Vi blev bragt til et hospital i New York, hvor vi maatte opholde os en længere tid, men til syvende og sidst blev vi da utskrevet og fik lov til at dra vestover til bestemmelsesstedet Red Wing i Minnesota, hvor vi straks fik arbeide for en liten løn, men som allikevel var langt større end hvad vi var vant til at faa hjemme i Begnadalen.

Min bror Nils har bodd i Red Wing omtrent hele tiden vi har været i Amerika. Han har i over tredive aar været ansat ved politivæsenet og har nu i mange aar været chef for politiet (Chief of Police), en stilling han fremdeles indehar og han har et vakkert og godt hjem der.

Jeg forlot Red Wing for mange aar siden for at prøve min lykke som farmer. Takket være Gud som aapnet vei for os fattige stakkarer saa vi fik gode hjem baade for os selv og vore forældre. Der har nok været motgang siden vi kom hit til landet ogsaa, men vi har nu i det store og hele tat hat lykken med os. Min hustru og jeg har et godt og lykkelig hjem i nærheten av Montevideo, Minnesota, og har snilde barn i nærheten av os, saa vi har det bare godt og hyggelig i vores alderdoms dager. Vi takker Gud for det.

Saa vil jeg tilslut sende en venlig hilsen til slegt og venner samt til alle valdreser baade her og derborte i den skjønne valdresdal, hvor vi først fik se dagens lys.

MARTIN SEVERSON,
Montevideo, Minn.

A Minor Melting Pot

By ANDREAS UELAND

VII

Retardation by Use of the Norwegian Language

The distinction between immigrants and other Americans consists perhaps more than in anything else in the former's bilingual speech. Among the Norwegians of the third generation there are not many who still can talk or understand Norwegian, except those who have been educated in the schools and colleges of the Lutheran Church, or have happened to be habitual readers of Norwegian-American newspapers. These papers are as numerous and apparently as widely circulated as ever; they are, as a rule, ably edited, and all make a special feature of the news in Norway, and they naturally favor retention of the language in which they are printed. This brings their readers into one of the strangest language-muddles of recent times.

For centuries the official and literary language in Norway was the so-called Dano-Norwegian, but numerous dialects were spoken in the rural districts, differing from the Dano-Norwegian nearly as much as Chaucer English from Victorian English. About the middle of the XIXth century a movement was started to reform this language by taking into it words and declensions from this or the other dialect. This movement gained gradually in strength, so that a few years ago a standard of the reformed language called *Ny-Norsk* became recognized by legislation as one which could be used in schools and all public business side by side with the Dano-Norwegian. This gave the country two languages which all public functionaries are required to learn and be able to use. Meanwhile another movement had set in to reform quite radically, but in a different way, the Dano-Norwegian, and this resulted in a new standard of that language called *Bokmaal*, which may also now be used in the schools and in all public affairs. Bitter controversies have been carried on for years and are still carried on between the *Ny-Norsk* reformers and the *Bokmaal* reformers in which the former, so far, have been as a rule victorious, so they have even succeeded in changing the proper names of places, as, for instance, Christiania to Oslo and Trondhjem to Nidaros. The burden of all this on 2,800,000 people must be very great; what the final outcome will be no one knows. It adds to the muddle that the Norwegian-American newspapers and periodicals still use the Dano-Norwegian unchanged. Accordingly, when they and *Nordmands-Forbundet* advocate and urge the Norwegian immigrants to retain as now their use of the Norwegian, they seek, in effect, to keep a kind of Norwegian for the immigrants which the mother country has discarded, for no one in Norway or here of any standing has so far suggested that the immigrants should enter the

acrimonious and all-absorbing fight between *Ny-Norsk* and *Bokmaal*. As it is, it may be said there are three kinds of Norwegian, two new ones in Norway and one old one in America. In reality there are many more, for in Norway they still speak dialects which differ much from *Ny-Norsk*, and here immigrants and their children speak a patois made up of old-country dialects, Dano-Norwegian and broken English. But here they use good English too, and it may not be very long before they will use nothing else.

A language-influence against Americanization is also found in another field.

VIII

Retardation by Immigrant Writers

In fiction and poetry there has been written in Dano-Norwegian by Norwegian immigrants what has come to be called Norwegian-American literature. As men of talent among the writers, without disparagement of others, may be named O. E. Rølvaag, Peer O. Strømme, Waldemar Ager, Simon Johnson, J. B. Wist, Kristian Prestgard, O. A. Buslett, H. A. Foss, J. B. Baumann, D. G. Ristad, O. Sneve, John Heitmann, John Benson and Wilhelm M. Pettersen. As many as fifty might probably be found who have contributed something to this literature. Compared to the literature in Norway of the same class and of the same period the difference between the two, at least in one respect, is very striking. With Bjørnson, Ibsen, Alexander Kielland, Arne Garborg, and several others, a movement started in Norway more than half-a-century ago, attacking out-lived convention, smug and self-satisfied opinion, arrogance and hypocrisy wherever found in society, church or state—a realistic movement, tardily appreciated, in fact at first bitterly opposed and denounced. It took, for instance, several years before some of Ibsen's plays were put on the stage. But these writers made Norwegian literature rank as high as that in any European country. Let any one curious to verify this read Edmund Gosse, William Archer, and George Bernard Shaw. The merits of this literature compared to the Romantic of earlier days is pointed out by Georg Brandes in his *Main Currents of the Literature in the XIXth Century*. To the writer, who claims no qualification beyond common sense, the work of these and other Realists seems more valuable than that of the Romanticists, because it is in harmony with Nature, whereas that of the Romanticists is purely out of their imagination and therefore often found in conflict with reality and truth.

Now the great difference between this realistic literature and that which they call Norwegian-American is that the latter is not critical at all (if what is said by two or three writers against drunkenness be excepted). The Norwegian immigrant is not exempt from the faults of the Norwegians in Norway, which Ibsen and his fellow-realists scourged and placed under

search-light, and yet he is not disturbed on that score by his fellow-immigrant authors, but rather soothed into a state of increased arrogance and self-esteem. His adherence to convention and customs which seem out of place in this new country is ascribed to and justified by his "Inheritance" (of which something later); his arrogance as a trait from his noble Viking ancestors (who all deserved hanging), and as to this or that concerning the clergy or the church, which Ibsen, Bjørnson and Kielland felt called upon to denounce, Hush! Hush! Hush! All this may also be said of the Norwegian-American press. Needless to say it does not accelerate the melting process.

IX

American and Immigrant Literature Compared

American literature has certain qualities not possessed by that of the Old World. It comes from the Nature and Life of the best part of a New Hemisphere, the place so attractive to outsiders that it has been found necessary to fence some of them out. (The Norwegian quota is now only about 2300 a year.) In the Old World they can find in American literature what they never saw or heard of before. Cooper can show them the hunter and trapper in buckskin; Hawthorne, the life in Colonial New England; Whittier and Lowell, the anti-slavery epoch; Joel Chandler Harris, the South; Bret Harte, the early life in California; Mark Twain, on the stream and banks of the Mississippi; and for the merchant-clippers with their skippers and sailors, Richard Henry Dana. Who is to say that this literature, so new, fresh and original, does not compare favorably with that of the Old World on subjects more or less hackneyed? Who is to say that it will not live on and on to stir the heart-strings of the American people?

It is only about Nature and Life in the Middle and Pacific Northwest where most of the Norwegian immigrants have settled that comparatively little as yet is found in American literature. Here is the field Walt Whitman had in mind when he sang about "taking up the task eternal" while "shrouded bards of other lands" rested, and where "the latent minstrels on the prairies" would soon be "coming warbling," but warbling in the English of his "Captain! My Captain!" and not in any kind of Norwegian. If it wasn't for their use of the Norwegian language those talented immigrant-writers might have been the minstrels on the prairies and filled the gap in American literature which still stands open; and that should have been gratifying indeed to their fellow-immigrants. But they can do it only in the language indigenous to all America, if it is to be classed as American literature. In Norwegian it cannot live, but is bound gradually to fade out of sight, and this any one acquainted with the gifted authors must deeply regret. There is no help in translation, for the poetry is thereby

all lost, and the prose more than one-half. The prose-writer who has to reach his public in a translation is under a heavy handicap. We may see this by supposing that one sits down at Hannibal, Missouri, and writes the story of Huckleberry Finn in German, sends the manuscript to Berlin for publication, and when he gets it back he has it translated into English and placed on the American book-market. Just imagine what a Huckleberry Finn it would be compared to Mark Twain's!

Some of the immigrant-writers have had some such experience as that; among them it may be well to name Rølvaag, whose talent is unquestioned and in translation has reached the American public to a greater extent than any of the rest. Rølvaag sits down in Minnesota and describes Norwegians in that State who travel further west to find homesteads on the prairies of South Dakota. He makes them speak the dialect of a district far north in Norway whence he came himself. That gives color and life to the picture. Rølvaag then sends the manuscript to a publisher in Oslo who makes a book of it, which he sends back to this country, where it is translated and published. It was impossible for the translator to give that Norwegian dialect, and he is compelled to make the characters speak instead good English. Interesting as the story nevertheless is, it thereby fails to give Rølvaag's literary skill full justice. Had he written the book in English, and given the speech of his characters with the broken English which those farmers always mingle into it, the book would have been truer to life than the translation, and would have been real American literature. To call it American literature as it is, is like taking a goat from a Norwegian mountain to a South Dakota prairie and call it an American goat. Rølvaag, by the way, indulges in no little bombast when he calls his bewildered homestead-squatters in South Dakota "Giants in the Earth" and makes five of them whip and drive away twelve Irishmen.

X

About the Inheritance

There was organized here a few years ago a society called *For Fædrearven* (For the Inheritance) with the avowed purpose of having what the immigrants have in customs, traits and traditions from their forefathers sacredly preserved. The leadership in the Society has been with prominent Lutheran clergymen, who, for their endeavors, could have found no better shibboleth than the word *Fædrearven*, for who would deny that the immigrant has many fine qualities due to his descent? The trouble about the word is that no one can be certain what it is meant to include. One may probably assume that the clerical leaders of the Society see nothing admirable in the old custom of setting infants out to die when it was considered troublesome to bring them up, or in the blood-feuds which came down to Christian times, or in the piracy of the vikings, or in the riotous

drinking and fighting at weddings and funerals, or in the grossest superstitions such as that people were possessed, or as witches and wizards in league with the devil. It is difficult to place the finger on anything that is meant by *Fædrearven* except the naive, child-like faith of simple-minded folk in the districts in Norway whence the immigrants came. That is the import of the speeches. One such, for instance, was made in Oslo by the president of the Norwegian Lutheran Church of America, according to *Minneapolis Tidende* of August 8, 1928, in which he said that what had held the Norwegian-Americans together for so many years was the *catechism*, the *forklaring* (its exposition) and the hymn book, and he hoped that both in Norway and in America the Norwegians would continue to keep the *inherited faith of childhood*. It is in that exposition of Luther's catechism that it is said that the Bible is the Word of God because God gave the authors in mind what to write "*and what words to use.*" Of course it is perfectly proper and accurate to treat this as part of the Inheritance; the objection is to blazon that word as if all in it was worth preserving forever, when as a matter of fact it covers not only much of value but also gross ignorance and a multitude of sins.

XI

The Immigrants' Own Retarding Efforts

All people are disposed to exalt ancestry; the Chinese and Japanese have done it to the extent of ancestor-worship. The Norwegian immigrant brought with him a fair share of this common human trait. Another common human quality is to remember and overpraise the pleasant things of childhood and youth and forget the miseries of that period and later life. The immigrant had that weakness, too, and has retained it in a wonderful degree. When he landed, poor and bewildered, not understanding a word of English, in his old-country homespun of strange make, and not too clean after from two to three months' stay in the hold of a sailship, he made no imposing impression on the American, who then knew very little about Norway or the Norwegian people. Everything the immigrant found was different from what he was used to, even the way and the implements for the commonest labor. He had to be shown how to harness and hitch up a team, for it was so different from the one-horse cart he was used to, and mowers, reapers and horse-hayrakes he had never seen before. As he came to see and handle a thing new to him he gave it its name in English, twisted a little into a Norwegian form. Harness, hitch, barn, feed, shanty, stove, and other English words by the score became part of his daily speech, the same as with Rølvaag's "Giants in the Earth." Between the American and the immigrant two things were inevitable; one that the former should greatly under-estimate the real qualities of the latter, the other that the immigrant should assert his worth

by no little boasting of everything in the old country. After a year (as the law was at that time) the immigrant could vote, and now he was fawned upon by the politician for his vote and extolled as a son of the vikings who had conquered most of Europe and discovered America. The immigrant was a man of many excellent qualities, and a modest man as men go, but all this could not but make him a little conceited of his Norwegian nationality and make him vaunt himself on that account more than justified by good taste. Out of this grew activities cooling off the melting pot. One such was that of organizations called *bygdelag*, each one by immigrants from some particular district in Norway. These societies meet every summer where it is found convenient for their members to gather, and they have a good social time a day or two, usually started with a sermon by a Lutheran minister. There are so many of these societies that the Norwegian-American newspapers have columns upon columns of announcements and reports of meetings, all in Norwegian of course. Now and then a delegation visits Norway, where it is received with great distinction for the aid they give to the efforts of *Nordmands-Forbundet*. The father of this bygdelag movement, Prof. A. A. Veblen, is one of the 76 who were knighted by the King. As might be expected, the societies were well represented at the St. Olav ninth centennial this year; they probably made up the larger part of the 5000 pilgrims from the United States mentioned in Chapter VI.

Another society was organized about 30 years ago, called the Sons of Norway, which has subordinate lodges in several states, and still another called the Daughters of Norway. In both it is a rule to use the Norwegian language, and as one function is to insure members they make both in name and business interest bodies which are quite distinctly Norwegian. These Sons and Daughters of Norway come much in contact with the League of Norwegians in Norway, the same as the *bygdelag* and are similarly honored and appreciated. The president of the Sons is another of the 76 decorated by the King.

XII

The Motives for Retarding Influences

It is easy to understand why in Norway they should attempt to keep up a national contact with the people who have emigrated to foreign countries, these numbering approximately one-half of the remaining population. It is so natural that in a country so large as the United States it should arouse no resentment, but rather sympathy, for all efforts here, no matter how strong, are bound to fail. The success which may be inferred from what is said in the preceding chapters is so temporary that continued efforts are simply a waste of time. And for what is said about the Lutheran clergy there should likewise be no personal resentment. However narrow he may have been as a theologian, no one can withhold his respect

for the pastor who shared the hardships of the immigrants on the frontiers on a salary of \$400 a year with the privilege of tilling a few acres of land by his own manual labor; and one must not overlook how far a sincere religious belief can go. When it becomes difficult to credit a highly-educated church leader with sincerity of belief in the absurdities flowing from his doctrine of verbal inspiration, it is well to remember that he has some excuse for a church policy that can hold his laity together on a formula they have become accustomed to and like. The writer will not comment on the wisdom of such a policy, or whether the clergyman is ethically justified in trying to hold his laity to a doctrine which Science and Criticism demonstrate to be untenable; the writer simply looks into the melting pot and describes what he sees there. To his mind the retardation may all be accounted for by two different views of life, one in which is found ideals of perfection in the past, and strife to hold the present and future generations up to those ideals; in the other a constant search for more real and higher ideals. The latter view will doubtless bring the immigrant out of the pot sooner than the former, and the question is: Which is better for him? He has, and will continue to have, abundant advice to stay where he is as long as possible. It is claimed it will give him and his descendants so much valuable Norwegian culture, and that it should be their mission to impart this to the American people. This claim for Norwegian culture is constant and very strong and deserves a critical examination.

XIII

The Value to the Immigrant of Norwegian Culture

Music and Art have each a universal language of its own in which it speaks directly to the American people. Some good Norwegian music has come to America, and some of it doubtless through the immigrants, but much of the best, such as that of Grieg, Kjerulf and Svendsen, has also come from others than the immigrants. How little of all the good music from Europe America owes to immigrants may be seen in all we have from Italy and France, which was certainly not brought here by Italian or French immigrants. When we come to literature, some of the best in Norway is now coming in translation to the American public, and of the original, as pointed out in Chapter VII, the best does not even reach the immigrant, much less through him the American people. When we speak of the value of Old World culture we must distinguish between what the individual student and scholar can get, and that which can reach and influence the common people. From that point of view the cultural influence of the one-and-a-half per cent in the melting pot on the other ninety-eight and one-half per cent must be negligible. And whatever may be its influence in other respects, the Norwegian fundamentalism is not cultural.

In this cultural claim there is, moreover, something which may give everybody in America pause. It stimulates in the immigrant, perhaps

more than anything else, a Norwegian national sentiment; it is the very thing that makes *Nordmands-Forbundet* call part of the United States "a Greater Norway" and makes Norwegian-American newspapers call localities in the Northwest "the Norwegian America." This irritates a little, for it suggests the map of the country being also dotted over by a Swedish America, a German America, a Polish America, an Italian America, and a score or more of other foreign Americas, and an American will naturally dislike to have a foreign country, even nominally, on his map. The real objection, however, to the immigrant feeling as a Norwegian national is that it is at the expense of his feeling as an American national, and if that sort of dual nationalism should become permanent with all our immigrants it might become a national menace. We saw some of that during the World War.

Patriotism is still a vital force in every nation. Nowhere can this be better seen than in Norway. There intellectual life stood practically still during the 400 years of the union with Denmark and until a fervid national spirit flared up in 1814, after which, and as a result, came the splendid things in literature and science already noted. Now there is in American nationalism, more than in any other, that which stirs dormant qualities into vigorous life. It is seen in the revolutionary fathers of 1776, in the Federal constitution, in the constitutions of the states, and in the other things which have made the American institutions still stand while most in Europe have crumbled, and which in the short time of 154 years have made this country the greatest in the world. Immigrants are losing much as long as they fail to share completely this fructifying American nationalism, and the Norwegian immigrants fail in that respect as long as they remain, as now, absorbed in Norwegian nationalism. It places the immigrant intellectually and spiritually in the position of a colonist borrowing from his mother country, thereby losing the strength of complete independence, and making him forget that that which is his own, because created by himself out of his own life and our magnificent nature, is worth more than anything he can borrow from Norway.

Is it not time for another Declaration of Independence?

XIV

Development With or Without Melting Compared

About 3400 years ago Joshua said: "Sun, stand still upon Gibeon, and thou Moon in the valley of Aijalon. . . . And the sun stayed in the midst of heaven, and hasted not to go down about a whole day." Four hundred years ago Copernicus wrote to show that this could not have taken place, to which Luther said: "This fool wishes to reverse the entire science of astronomy; but sacred scriptures tell us that Joshua commanded the sun to stand still." As late as 1873 a book by the president of a Lutheran

Teachers' Seminary in St. Louis, called *Astronomische Unterredung* was published in the publishing house of the Lutheran Synod of Missouri. In this the author said: "The entire Holy Scripture settles the question that the earth is the principal body of the universe, that it stands fixed, and that sun and moon only serve to light it." We still hear of the Negro preacher who says "The sun do move," with irrefutable logic from the premises of verbal inspiration. In spite of all this, the earth has not stood fixed. The World has been rolling on, notwithstanding all attempts to stop it. At intervals changes have taken place, none greater than those witnessed by the present generation. To-day we see a different world from that our grand-parents saw. To most of them the end of it might come at any time, as unexpected as "a thief in the night." To us there is a vista of a future in which Man will exist longer and learn more than he has up to the present time.

In the brief period of historic times civilization moved from Asia and Africa to Europe. After the new western hemisphere was discovered it began to move to America. In the trifling period of 400 years, and more especially during the still more trifling period of 154 years since American independence, it has developed in the United States, in all material things, to a higher level than in Europe. As it took many centuries for civilization to go from the Nile and Mesopotamian valleys to Europe and many centuries before it moved on to the valleys of the Hudson and the Mississippi, is there any reason to think that in the United States it has reached its full development in the higher spheres of human life in the 310 years since the landing of the Mayflower? This seems highly improbable. For it must be remembered that the material civilization is the product of intellectual life, and that when we come to the domains of literature and art, and ethics and esthetics, the American people have made such progress as not to be behind Europe as much as they used to be, assuming that they have not yet surpassed Europe in those respects. In some they have, such as in the art of architecture, and this to such an extent that we often find it conceded in Europe.

That it is now the turn of America to have the highest civilization in all respects is doubtless due to many things beside those already mentioned. The freer political institutions, the greater freedom from old customs and class-distinctions, and from old superstitions, all contribute; and everything considered it seems that one may safely conclude that for attaining the wonderful things of life which the future has yet in store for the human race, the American people will lead. If the Norwegian immigrants and their descendants desire to follow, it behooves them apparently not to stay in the melting pot longer than necessary. They have all the natural qualities for marching in the front ranks, and it would be a pity if owing to influences upon them they should be found to be loitering in the rear among the stragglers.

Minnes du det lann?

Hr. Konsul E.H.HOBE
i dyp anerkjendelse av
hans betydningsfulde

arbeide for norskdoms
bevarelse, i ærbødighet
tilegnet av forfatteren

*Minnes du det lann hvor dagens lys du saa,
lunt i læ av fjellets kamme?
Minnes du det folk som helt fra urtid graa
nøret frihets lyse flamme?
Minnes du det hjem hvor ut og inn du sprang,
dalens stille vemod, foss og fuglesang!
bækkens stille graat,
bjelders muntre laat —
hundre tusen minn's det samme!*

*Minnes du den dag da sidst du lannet saa
sige inn i sky og taake?
Fjellet høit og hvitt, og fjorden blank og blaa,
øya med den sidste maake?
Da i alvor druknet latter, spøk og gjøn;
hjertets strenger bævet i en stille bøn:
Norge, fagert, frit —
Norge, dit og mit —
over det, o Gud, du vaake!*

*Nu naar vaarsol atter over norden gaar,
vaakner drømmene av dvale.
Norge da i festskrud frem for sjælen staar,
og vi ser dets fagre dale;
bjerken med det fine, lysegrønne slør,
hver en vei og sti vor fot har vandret før,
gaardens gamle tun,
hytten lav og lun,
hellesten og dør og svale.*

*Dit i tanken vi ikveld vil seile frem;
la til avgang hornet gjalde!
Her er godt aa være; men nu vil vi hjem —
vi kan høre klokker kalde.
"Der er Norge — der!" saa roper alle mand.
"Se den steile væggen! Se den lyse rand!"
Inn den aapne fjord
seiler vi til mor.
Hjemme! La saa ankret falde!*

Wilhelm Pettersen.

Prester av valdresæt i Amerika

XV

Gunnar G. Ødegaard

G. G. Ødegaard

GUNNAR G. ØDEGAARD blev født den 3dje april 1875 i Sør-Aurdal, Valdres, av forældrene Gunder Ø. og Olang (født Fægrrud). Næste aar tok hans forældre ham med sig til Amerika. I hjemmet fik han en god kristelig opdragelse. Saa kom der et ti-aars studium: Bruflat Academy (1892-1895), Luther College (1895-1898) og Luther Seminar (1898-1902). I 1902 blev han ordinert og tok imot kald fra St. Olafs menighet i Bosque county, Tex. Fra 1907 til sin død var han ogsaa formand for Clifton College Association, og saa ivrig drev han arbeidet for menigheten og Clifton College at "hans helbred svigtet ham mange ganger." For at samle kræfter opholdt han sig en tid i Oklahoma, og til New Mexico gjorde han ogsaa en tur. Men det hjalp ikke. Midt i sin manddoms alder blev han rykket bort den 5te mai 1912. Det var et meget stort tap for den Norske Synodes arbeide i Texas.

Pastor Ødegaard blev gift med Anna C. Christianson i 1902, og hun samt fire barn overlevet ham.

XVI

Ove Boyesen Wangensteen Thorpe

OVE BOYEBSEN WANGENSTEN THORGE blev født paa Torp i Vang, Valdres, den 30te juli 1859. Forældrene var Boye Nilsen W. Steile og Gertrud (f. Endresen Torp). I 1873-75 gik han paa Balestrands lærerskole og bestod eksamen. Siden frekventerte han Hamar seminarium (middelskoleeksamen). Han begyndte som lærer da han var 12 aar gammel. I Tolgen var han lærer 1876-80. Utvandret til England og Amerika i 1882. Ved Luther College studerte han 1882-86 (A.B.) og ved Northfield seminarium 1886-89 (C.T.). Sidstnævnte aar blev han ordinert, og i 1889-93

betjente han fire menigheter ved Morganville, Kans. Paa grund av sin egen og hustruens helbred flyttet de til Idaho. Siden var han farmer ved

O. B. W. Thorpe

Morganville indtil 1905. I aarene 1905-12 var han landagent i Minneapolis, og de næste to aar butikbetjent i St. Paul. I 1890 blev han egtevidd til Jennie Anderson.

XVII

Helge Høverstad

HELGE HØVERSTAD er søn av Thorgeir A. Høverstad og hustru, hvis pikenavn var Gjertrud Helgesdatter Leine, og han er født i Vang, Valdres, den 15de mars 1870. Han frekventerte Valdres amtsskole i 1881-1884, derpaa blev han hjemme noen aar for efter faderens død at hjelpe sin mor med gaardsdriften. I 1887 blev han elev ved Hamar seminar og blev i 1889 demittert som lærer. I tre aar var han derpaa lærer i Vestre Slidre, hvorav et halvt aar som vikar for lærer O. K. Ødegaard, mens denne var paa stortinget. Skjønt han hadde gode utsigter som lærer for fremtiden, strøk han dog til Amerika i 1882. Det første aar efter ankomsten til Amerika benyttet han dels til farmarbeide, dels til at holde skole eller sely gaa paa skole. Efter tre aars studium ved den Forenede Kirkes seminar i Minneapolis tok han i 1896 avgangseksamen (C.T.). Samme aar blev han prestevidd og vikarierte i et prestekald i Sioux City, Iowa. Vinteren 1896-1897 tilbragte han, særlig for engelskens skyld, ved Chicago Lutheran Seminary. Han antok fast kald i Elliott, Ill., hvor han virket i 1897-1904. I løpet av disse syv aar fik han 24 forskjellige kaldsbrev fra andre steder. I 1904-1909 betjente han Perry, Blue Mounds og York menigheter i Wisconsin. I 1909 antok han fjerde kaldsbrev fra Sioux City — hvor han hadde begyndt som prest — og han betjente dette kald indtil han i 1927 blev valgt til sekretær for hedningemissionen og altsaa maatte flytte til Minneapolis.

Pastor Høverstad har været betrodd mange tillidshverv i sit samfund, nemlig først i den Forenede og siden 1917 i Den Norsk Lutherske Kirke. Saaledes var han i 1908-1909 visitator i Madison kreds, Wis., i aarevis medlem av og formand for indremissionsbestyrelsen for Iowa distrikt, formand for Sioux City kreds, medlem av samfundets hedningemissionsbestyrelse og endelig i 1926-1927 medlem av samfundets barnhjertighetsstyre.

Pastor Høverstad er av de mænd som ved siden av at utføre sine embedspligter med dygtighet ogsaa faar tid til at ta fat paa andre gjøremaal hvor det trænges. Her skal nævnes bare en del av hvad han har utrettet utenom den egentlige sjælesørgergjerning i snevreste betydning: Den 25de juni 1899 holdt han festtalen ved det første valdresstevne i Amerika,

Helge Høverstad

siden den dag har han altid været interessert i bygdelagsbevægelsen og er nu sekretær-kasserer for Valdres Samband og assisterende redaktør for kvartalsskriftet; i 1912 forfattet han "Programhjælp," i 1909-1913 redigerte han *Julen er kommen* og *Ved juletræet*, hvortil han selv skrev flere sanger og deklamationsstykker.

Det som mere end noget andet satte pastor Høverstads utholdenhed paa prøve var dog *St. Petri Tidende*, et lokalt menighetsblad, som han redigerte fra 1910 indtil han flyttet til Minneapolis. Bladet kom ut hver maa- ned i 1,000 eksemplarer og blev delt ut frit. Der er fire sider omtrent dobbelt saa store som *Sambands* sider. Redaktøren har visst ret naar han sier: "Det er maaske det menighetsblad som oftest blir citert i kirkebladen herover."

Han er stifteren og for tiden æresmedlem av Den Norske Historiske Forening i Sioux City, Iowa.

Der strømmer nok ikke bare almindelig hverdagsblod i pastor Helge Høverstads aarer: Ved at gaa tilbake tolv slegtled finder vi at en av hans forfædre var Jens Pederson Schelderup, bisp i Bergen 1557-1582. Kort og godt: paa farsiden stammer han fra en ældgammel og urkraftig Valdreslegt og paa morsiden fra de bekjendte dansk-norske embedslegter: Anker og Wangensten, som var indgiftet i de bedste slechter i Vang.
—J. J. S.

XVIII

Torgeir Østensen Kjøs

T. O. Kjøs

TORGEIR ØSTENSEN KJØS var født i Vang, Valdres, den 8de juli 1857. Hans forældre var Østen Torgersen Kjøs og hustru Marit, født Røine. Han gik paa Voss høiere lærerskole i 1872-1874 og paa Asker Seminarium i 1876-1880 og 1880-1883. Fra 1883 til 1897 holdt han religionsskole i Chippewa, Lac Qui Parle og Goodhue counties, Minn. I 1897-1900 tok han et kursus ved den Forenede Kirkes seminar (C.T.) og holdt igjen religionsskole i flere aar. Han blev ordinert i 1907 og betjente menigheter i Wetaskiwin, Alta. (1907-1910), Joplin, Mont., (1910-

1911), Bow Island, Alta. (1912), og Amisk, Alta. (1912-1913). I 1913-1914 var han missionsprest i Galata, Mont. I 1914 vendte han tilbake til Wetaskiwin og døde i Throne, Alta., den 29de april 1920. I begyndelsen av dette aarhundrede virket han for en tid som taler for Minnesota Totalavholdsselskap, og i 1913 holdt han en del avholdstaler i Canada.

Hans ven pastor Henrik Voldal skrev et vakkert avskedsdigt til ham (*Lutheraneren*, 2den juni 1920). Her er to vers:

*Mens vaarlivet spretter i lier og dale
og fuglene synger,
paa tonene gynger,
du flyttet fra os hjem til himmeriks sale.*

*En riddersmand bold i din færd og dit virke
— om ei blandt de store —
det lille du gjorde,
det alt skulde hæve Guds nedtraadde kirke.*

Omkring smeltegryten

DET er visst første gang at der i *Samband* er fremkommet en analyserende kritik over vor norske nationalfølelse og hvad vi i almindelighet betegner som vore kulturverdier fra fædrelandet. Naar vi nu har optat dommer Andreas Uelands kritiske avhandling *A Minor Melting Pot* saa er ikke grunden at den alderstegne hædersmand gjennom en hel menneskealder har været en høit skattet ven av *Sambands* redaktør, og heller ikke fordi vi paa dette punkt er enige. Vi har optat det fordi dette spørmaal om smeltningsprocessen er meget aktuelt iblandt os. Tusener og atter tusener av vort folk av norsk byrd er fullstændig enige med Ueland at smeltingen foregaar for langsomt, mens en anden del synes at den foregaar med alt for stor fart. Desuten berører spørmaalet i særlig grad bygdelagene, som endnu er helt ut norske og hvis særlige opgave det er at fremme og bevare vore norske traditioner og vor norske nationalfølelse. Derfor tror vi, som forfatteren ogsaa antyder, at det kan gavne og i alle fald ikke skade at vi ser oppositionen ret i øinene.

Det er ikke vor hensigt at fremkomme med en kritisk imøtegaelse av Uelands avhandling. Andre vil nok sørge for det. Men skulde den opfattelse som Ueland fremholder baade i sin bok *Recollections of An Immigrant* og i nærværende avhandling befordre vort folks trivsel og lykke her i landet, saa fortjener alle mænd som vier sine kræfter til at arbeide for bevarelsen av vore kulturelle verdier ingen tak for sit stræv, og et tidsskrift som *Samband* vilde ikke ha spor av ret til at eksistere.

Paafaldende er det at en saa forstandig mand som Ueland ikke synes at sætte pris paa den aand som besjælet den store mængde av vort folk som sidste sommer besøkte fædrelandet og deltok i Olavsjubilæet i Trondheim. Formand Aasgaard f. eks., som er født og opvokset her i landet, men som allikevel hadde saa stor ærbødighet for norske traditioner og det betydelige nationale foretagende at han reiste til Olavsjubilæet fortjente alt andet end kritik for det. Ja, ganske visst var Olav Haraldsson katolik. Hvad andet kunde han ha været paa den tid? Som alle vore forfædre var han et barn av sin tid og maa betragtes i det lys.

Vi har et avisutklip fra 1914 hentet fra det amerikanske blad *The Dial*,

et tidsskrift redigert med stor dygtighet og viet kunst, literatur og kultur-spørsmål i almindelighet. I dette skrift behandledes den kultur som nordmænd, svensker og dansker bragte med sig til Amerika fra sit fædreland, og da dets synsmaate stemmer fuldstændig med *Sambands* program og ikke er paavirket av patriotiske hensyn, er det værd at lægge merke til, og vi anfører det derfor ordret:

“I sin begjærighet efter at gjøre amerikanere av sine barn er ofte vore skandinaviske immigranter altfor snare til at holde borte fra dem den ædle arv de har i sine fædres historie og literatur. Over det hele land vokser norsk, dansk og svensk ungdom op i uvidenhed om sine forfædres sprog og bedrifter. Denne letsindige ødslen med saa store kulturelle værdier burde skarpt fordømmes. Det er en forholdsvis let sak at bevare et barn i fuld besiddelse av sin æts arvegods uten i mindste maate at lægge hindringer i veien for dets dygtighet i det engelske sprog — eller i noen henseende at gjøre det til mindre god amerikansk borger. Vi skylder de udmerkede egenskaper hos vore skandinaviske brødre meget, men vi skulde staa i langt større gjæld til dem om de selv kunde bli bragt til at erkjende som en hellig forpligtelse bevarelsen av sin egen kultur.”

A. M. S.

“Leif Erikson kommer”

Et stort maleri av “Leif Erikson kommer,” som er utført av kunstmaleren Emil Bjørn i Chicago, blev i vinter indkjøpt av advokat Olaf Ray og forært Jefferson Park Field House. Parkstyret, som tidligere hadde ophængt i sine lokaler et billede av Co-

lumbus' skib, tok med tak imot gaven, og billedet avslørtes ved en festlighet hvor en række fremtrædende nordmænd og islændinger var tilstede. Billedet henger nu i nærheten av Columbus maleriet som en paamindelse om Leif Eriksons opdagelse av Amerika. Maleriet er holdt i dekorativ tone og er saa rent i stilen at det er en fornøielse at betrakte det. Ved avsløringsfesten holdt Olaf Ray et vel utarbeidet foredrag om Leif Erikson, som blev paahørt med stor interesse.

To brev fra Professor A. A. Veblen

3962 Brighton Ave., Los Angeles, Calif., February 9, 1931.

My dear Sundheim:

Before I forget, I wish to give you some data on early emigrants from Valdres. Thus, in my sketch from the Manitowoc settlement, I discuss the coming of Guul Guttormson Ildjernstad in 1843, and of Endre Endresen Rudi and his brothers in 1839 (*Samband*, Sept., 1928, p. 69). The coming of these has been elsewhere elucidated; and I refer to it here just for orientation.

In the next paragraph of the same page, I say I am not certain that any others had come over until Stefan and Ole Helle came in 1846.

But Rev. Paul Anderson (Norland) from Vang came in 1843, as his published biographies show (same year as Guul Guttormson). I have seen the year of his coming given somewhere as 1845; but I am inclined to think 1843 is right (See p. 10, *Samband*, March, 1928). I do not have other biographies at hand to consult.

In addition I have found a letter dated Starbuck, Minn., April 29, 1909, and addressed to me. After referring to certain biographical blanks that he returns filled, the writer proceeds:

“Likeledes kan jeg bemerke at jeg har forsøkt at indhente litt oplysning om de aller første som reiste fra Nord Aurdal. Disse er Anders Laira antagelig i 1835, Iver Hjelle antagelig i 1845, Anders Sundvold i 1845, Trond Dokken fra Sør Aurdal antagelig i 1845, Even Hagen antagelig i 1849 fra Aaberg, Nord-Aurdal.

Disse bosatte sig ventelig i Wisconsin. Om det kunde hende at nogen av deres efterlevende kunde findes saa de kunde gi oplysninger til Even Hagen, har jeg en anelse om at det skulde være nogen av hans slekt i Nora, Pope Co., Minn.

Jeg faar til at slutte for denne gang med en venlig hilsen.

Med agtelse,

PEDER A. VEIEN,
R. 5, Starbuck, Minn.”

These names and dates are clearly written, and I have copied correctly, as careful scrutiny shows. If he has not made an error in the first date, 1835, Anders Laira is the earliest emigrant so far traced.

Any way, these clues may be well worth pursuing. According to my notes Mr. P. A. Veien, if living, should be not much over 60; his last address was Glenwood, Minn. Veien was part of Aaberg.

I have heard a legend that there was a Vestre Slidring who came to America in 1825; but I can find no note. However, some one may run unto it sometime. It may pay to watch.

I suggest that this letter be filed for future reference.

Truly yours,

A. A. VEBLEN.

February 23, 1931.

Dear Sundheim:

Under date of February 9, I wrote you a note that I thought you might file, as containing clues of historical value regarding the early emigration of Valdrises; and gave the contents of a letter from Peder A. Veien, Starbuck, Minn.

Mr. Veien mentions first, “Anders Laira antagelig i 1835.”

Today I ran across a note from Hjalmar R. Holand, of date Feb. 23, 1909, in which he writes:

“Did you ever hear of ‘Anders ved Leira’ (N. Aurdal) who came to Cincinnati in 1834?”

This Anders Leira would seem to be the earliest immigrant from Valdres; unless

the tradition about some one from V. Slidre should be substantiated, that I referred to on 9th inst.

Truly yours,
A. A. VEBLEN.

* * *

Den bedste maate at sikre opbevarelsen av disse historiske oplysninger er at trykke dem i *Samband*. Der tør være andre som har værdifulde oplysninger at meddele angaaende denne sak. Vi kan ogsaa meddele, at Peder A. Veien's adresse er nu Glenwood, Minn. Han er fremdeles en foregangsmand i Valdres Samband og er varmt interessert i alt som dreier sig om baade Valdres og valdreser i Amerika.

Valdres Sambands 32te stevne

*Nu gror om dagene
hver livsens sæd,
og bygdelagene
de følger med.*

Det tegner godt for Valdres Sambands to og trettiende årsstevne. Som før oplyst skal det holdes i Sacred Heart, Renville co., Minn., den 19—20de juni.

Den 2den mai møtte styret for Valdres Samband med en hel flok mænd fra Sacred Heart og nærmeste omegn. Det var svært opmuntrende for styret at møte saa mange og i stevnet saa interesserte mænd.

Som formand for det lokale arrangemang valgtes hr. K. K. Haugen og til sekretær hr. Olaus Gjevre. Disse to har overopsyn over alt det lokale arbeide for at forberede festen.

De enkelte lokale komiteer og deres medlemmer som nu er i arbeide er:

Programkomite: Gudbrand Elton, Hon. Theodore Torkelson, Helge Grøv, Miss Helen Grøv og Miss Bertha Thompson.

Gjesteøkomite: Mrs. Berit Synnes, Gudbrand Elton, K. K. Haugen og Ole Oveson.

Løgnkomite: Ole Sparstad, Dr. Evenson og Ole Grøv.

Avertøringskomite: Hon. Theodore Torkelson.

Hovedtrekkene i stevnets program blir: Stevnet begynder med registrering fredag formiddag den 19de juni kl. 10. Om eftermiddag blir der forretningsmøte og om aftenen underholdning. Et rigtig godt program er sikret. Hon. Paul J. Kvale fra Benson, Minn., holder tale, og saa fremvises norske billeder. Den Norsk-Amerikanske Linje har velvillig overlatt os en stor norsk film. Den lokale komite skaffer program lørdag formiddag og ellers sang og musik indimellem under hele stevnet. De har der mange og gode kræfter i den retning, saa det vil i høi grad bidra til stevnets sukses.

Lørdag eftermiddag vil der bli tale av pastor John Lerohl fra Oklee, Minn. Han er en av de store Valdresprester i Amerika. Om kvelden kommer gjestebøet. Om det skal vi ikke utbrede os, men sikkert nok kan vi alle berede os paa noe rigtig godt og ekte Valdresk.

Sacred Heart ligger litt over hundre mil vest for Minneapolis og er en av de vakreste smaabyer i den del av staten og landet. Milwaukeebanen gaar gjennem der, og saa er der gode bilveier i alle retninger. Byen har en stor, gjild høiskolebygning, og i dens nye sal skal stevnet holdes. Byens vakre lille park er like ved. Det maa heller ikke glemmes, at for sin størrelse har byen et uventet stort, nyt og moderne hotel. Det er en pyrd for byen. Vi kan garantere, at baade paa hotellet og ellers blandt valdresene der vil man faa grei og reel behandling.

Det er en mængde valdreser i det strøk, og da det ikke er saa langt til andre valdreskolonier baade i Minnesota og i nabostatene, saa venter vi et godt fremmøte.

Valdreser! Merk nu disse datoer — 19—20de juni. Læg eders planer saa dere kan komme der. Vi venter et stort, gjildt stevne. Den lokale komite hadde i utsigt for programmet noe aldeles enestaaende — enestaaende i hele verden endog, men vi tør ikke her komme i veien for dem ved at si noe mere om det.

Da styret for Valdres Samband kjørte tilbake til Minneapolis var de meget glad for turen til Sacred Heart. Lokalet og stedet ellers var prægtig, og saa er folkene og arrangementet i de bedste hender. Alt tegner godt. Saa møtes vi i Sacred Heart den 19de juni.

HELGE HØVERSTAD, sekretær.

Samband

Published quarterly by Valdres Samband at 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

Subscription price \$1.00 per year in advance.

A. M. SUNDHEIM - - - Editor-in-Chief
HELGE HØVERSTAD - - - Assistant Editor

Send manuscripts and all matters pertaining to the editorial department to one of the editors, 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

Cash remittances for subscription, change of address and all matters pertaining to the mailing of *Samband* should be sent to the secretary-treasurer, Rev. Helge Høverstad, 425-429 So. 4th St., Minneapolis, Minn.

Entered at the Post Office at Minneapolis, Minn., as second-class matter.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1927, authorized on July 3, 1918.

VALDRES SAMBAND

Embedsmænd og styre 1930-1931

A. M. SUNDHEIM, formand, 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

T. A. HØVERSTAD, viceformand, 122 South Michigan Blvd., Chicago, Ill.

HELGE HØVERSTAD, sekretær-kasserer, 425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

M. A. WEBLEN, 600 Temple Court, Minneapolis, Minn.

OLE ROOD, 4016 18th Ave. S., Minneapolis, Minn.

OLAF RUDI, 1506 Washburn Ave. N., Minneapolis, Minn.

EDWIN ODEGAARD, 3128 44 Ave. S., Mpls.

Erespræsident

A. A. VEBLEN, 3962 Brighton Ave., Los Angeles, Calif.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, ETC. REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

Of *Samband*, published quarterly at Minneapolis, for March 30, 1931, State of Minnesota, County of Hennepin.

Before me, a Notary Public in and for the State and County aforesaid, personally appeared Helge Høverstad, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the Business Manager of the *Samband* and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 411, Postal Laws and Regulations, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business manager are: Publisher, Valdres Samband (Society); Editor, A. M. Sundheim; Managing Editor, A. M. Sundheim; Business Manager, Rev. Helge Høverstad, all of Minneapolis, Minn.

2. That the owner is Valdres Samband, unincorporated and without stock, of which A. M. Sundheim is the president and Rev. Helge Høverstad secretary and treasurer.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: None. [Signed] HELGE HØVERSTAD.

Sworn to and subscribed before me this 1st day of April, 1931. My commission expires December 29th, 1932.

ALFRED ADSEM,
Notary Public.

[Seal]

PROF. DR. D. A. SEIP KOMMER

At universitetslærere og andre fremragende mænd og kvinder i Norge gjør tur til Amerika er en noksaa almindelig foreteelse nutildags. Specielt studium, foredragsturneer til de amerikanske universiteter, videnskapsselskaper, eller utover blandt det almindelige publikum og mange andre grunde bringer dem hit.

Men nu er det noget aldeles flunkende nyt og enestaaende. Nu kommer de *hit til Amerika for at studere de gamle norske byggedialekter*. Tænk det! Det er flere aar siden vi først hørte om den plan. Saa bakvendt som planen fra først av hørtes ut, skjønnte vi straks, at der virkelig var sund og god mening i den. Vi kom ihug at da vi for 39 aar siden først kom til Dennison, Goodhue Co., Minn., blev vi forundret over dialekten de talte. Unge og gamle talte Vangsgjeld dialekten akkurat som vi hørte de ældgamle hjemme i Vang i Valdres hadde talt den. Det var let nok at forstå. De tok med sig dialekten som de hadde faat den derhjemme i 40- 50- 60-aarene og her beholdt de den uten noen anden forandring end indblanding av et og andet engelsk ord fra det daglige liv og stræv.

Sprogmændene derhjemme er nok blit opmerksomme paa hvor ren gammel norsk dialekt de talte somme av disse norsk-amerikanere, som kom hjem. Det har git dem tanken om at komme hit for at faa fat i gamle reinspikka norske dialekter. Sidste uken i juli avreiser fra Oslo, professor D. A. Seip, Dr. Ph., og kommer hit netop i den hensigt.

Prof. Seip er søn av presten J. L. A. Seip og brorsøn til Statsraad Seip, ut-

giveren av Seips Visebok. Siden 1916 har han været universitetsprofessor i Nordisk sprogvidenskap og er for tiden dekanus ved det historisk filosofiske fakultet. Han er ogsaa medlem av Videnskapsakademiet i Oslo og har utgit en række videnskapelige avhandlinger og skrifter. Skal utbyttet av hans reise hit bli, hvad det burde være, saa bør han faa al den hjælp som vi kan gi ham.

Det henstilles derfor til norsklærerne ved vore skoler, til prester og andre interesserte i den retning at tænke over hvorledes de paa bedste maate kan yde ham noen assistance. Han bør komme ut til de settlementer, hvor der endnu maatte findes en og anden av de gamle eller dit hvor de gamles dialekt endnu maatte leve paa deres barns eller barnebarns tunge. Denne studiereise burde ha været gjort for en 25—30 aar siden. Men endog nu skulde meget findes og vindes. Det er hans tanke at ta op dialekten paa fonograf. Vil de som interesserer sig for denne sak, har et godt raad at gi eller lignende henvende sig til undertegnede.

HELGE HØVERSTAD,

425 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

GULDBRYLLUP

Mr. og Mrs. Knut H. Hoyme, Hills, Minn., feiret guldbryllup den 26de april. Mr. Hoyme kom fra Vestre Slidre, Valdres, Norge, i 1871; til Rock county kom han aaret efter. Mrs. Hoyme kom fra Vestre Slidre i 1876. De blev gift den 27de april 1881. Det bør nævnes at ikke et eneste dødsfald er indtruffet i denne families historie. Alle deres ni barn lever og var med i festen, desuten syv og tyve barnebarn og et barnebarns barn. Mr. og Mrs. Hoyme bodde paa sin farm til 1908; da flyttet de ind til Hills. Ved festen, som blev holdt i kirken, var Hon. J. N. Jacobson ordstyrer; taler blev holdt av past. Theo. Rodsater og av past. A. Hoyme, en av guldbrudeparrets sønner. Guldbruden hadde "brudepike,"

Mrs. Engbret Ingvalson, der forrettet samme tjeneste ved brylluppet for femti aar siden. Mr. og Mrs. Hoyme har alle disse aar nytt god helse og megen vel-signelse, timelig og aandelig.

* * *

Mr. og Mrs. Ole E. Hestekind feiret guldbryllup søndag den 10de mai. Festen var arrangert av menigheten i North Los Angeles og dens prest, pastor Albert Anderson. Menigheten i Glendale og dens prest, pastor J. D. Swalestuen deltok ogsaa i festen. Likesaa pastor E. H. Gunhus.

Mr. og Mrs. Hestekind er født i Valdres, Norge, og kom til Amerika i 1881. Begge er meget kirkelig interessert og har været en stor støtte for sin prest. At de ogsaa er meget avholdt i den kreds hvor de færdes, vidner den store festlighet som blev holdt til deres ære.

NEKROLOGER

Knute O. Odegaard avgik ved døden i diakonisseshospitalet i Minneapolis den 8de april sidstleden, 44 aar gammel. Avdøde var født i Vang i Valdres og var bror til Valdres Sambands styresmedlem Edwin Odegaard. Han kom til Amerika for 27 aar siden og har hele tiden bodd i Minneapolis. Foruten nævnte Edwin Odegaard overleves han av sin hustru, Mrs. Tillie Odegaard, far, bror og tre søstre i Norge og to andre brødre her i landet, nemlig Ole Odegaard, Eagle Bend, Minn., og Andrew Odegaard i California, samt en onkel, O. O. Wilson i St. Paul, Minn. Begravelsen fandt sted lørdag den 11te april fra Betania kirke med jordfæstelse paa Crystal Lake gravplads.

* * *

Gulbrand C. Heen, som var en av Renville countys ældste valdrespionerer, er avgaat ved døden. Han var født i Vang i Valdres den 25de mai 1855. I

1866 utvandret familien til Goodhue county, Minnesota, og i 1871 flyttet de vestover til Renville county, som da var et nybygge. Her tok de homesteadland to mil syd fra det sted, hvor byen Maynard blev grundlagt et aar senere. Paa denne farm bodde Gulbrand Heen til sin død, som indtraf sidstleden 10de april. Den 13de lagdes han til hvile paa Vangs kirkegaard. Døden kom ikke uventet. Han hadde i to aar lidt av kræft og hadde et smertefuldt sykeleie. — I 1894 blev Gulbrand Heen gift med Ingeborg M. Hensing, som overlever ham. De har hat 10 barn, hvorav 9 lever, og alle var tilstede ved begravelsen.

* * *

Pastor O. L. Fladager, Skogmo, N. Dak., døde den 3dje februar paa Drake Hospital, Drake, N. Dak., og blev begravet fra Harvey, N. D., den 6te mars. Prestene N. G. Mehlen og H. F. Hanson forrettet. Oliver O. Fladager var født nær Inwood, Ia., den 6te januar 1874 av forældrene Syver O. Fladager og hustru Eline. Han fik sin utdannelse ved St. Olaf College og D. F. Kirkes seminarium i St. Paul, Minn. I 1908 blev han ordinert til prest og tjente siden som hjemmmissionær i og rundt Skogmo. Han efterlater sig syv søstre og en bror. Past. Fladager var ugift.

* * *

Mrs. Anna Iverson Kjøs av Vang menighet nord for Wetaskiwin, Alta., Canada, var en av de egte pionerkvinder som med stor fid og opofrelse har sat dype merker efter sig i det strøk hvor det forundtes hende at færdes saa længe og hvor hun døde stille og rolig den 13de april sidstleden.

Mrs. Kjøs var født i Vang i Valdres den 17de december 1853, og kom med sine forældre til Amerika i en alder av 14 aar. Fem aar senere indtraadte hun i egteskap med Erik E. Kjøs, og i slutningen av nittiaarene reiste de til Canada

og tok homestead 10 mil nordøst fra Wetaskiwin i Crooked Lake distriktet, hvor de var de første norske settlere paa de trakter. De var saaledes av de første til at være med at stifte Vang menighet, en av de to første norsk lutherske menigheter stiftet i Canada. Og de var med at bygge Vang kirke, som uten tvil er den ældste norsk lutherske kirkebygning i Canada. Her fristet hun med en stor barneflok pionerlivets strabaser, men hvor hun muligens ogsaa tilbragte den lykkeligste tid av sit liv. Det krævet mod, og det krævet hengivenhet til sin mand og tillid til Gud at dra ut i Canadas vildnis med en stor barneflok for over tredive aar siden. Men de fik ryddet og bygget et godt hjem, hvor de oplevet at kunne se tilbake paa alt sammen med glæde og fornøielse, likesom en ser tilbake paa et vel utført arbeide med tilfredshet. Hun hadde tolv barn, som alle lever, og nu er hendes dagverk utført, og hun fik gaa til hvile 77 aar gammel.

* * *

Mrs. Ingri Kasa, født Oldre, pionerkvinde i Goodhue county, døde i sit hjem i Warsaw township den 16de april. Hun var født 10de august 1847 i Vang, Valdres, og kom til Amerika da hun var 5 aar gammel. I 1866 blev hun gift med Helge E. Kasa og de fik 12 barn hvorav følgende er ilive: Helge, Albert og Bertha, hjemme, Erik, Iver, Austin, Oscar og Bennie, bor nær hjemmet, John i Van Hook, N. D., og Mrs. Herman Estesgreen, Fargo, N. D. Hun efterlater ogsaa 23 barnebarn og et barnebarns barn samt en søster, Mrs. Sissel Svien. Begravelsen fandt sted 22de april fra hjemmet og Vangs kirke, med bisættelse paa kirkegaarden. Pastor Fauske forrettet assistert av pastor A. Hauge fra Dennison og pastor L. Hammer fra Faribault.

Nyt og gammelt fra Valdres

Gaardbruker Erik Bjørgo, en av Valdresdalens ældste og mest kjendte mænd, er død 84 aar gammel. Bjørgoslegten er en av de ældste og største slechter i Valdres. Ved siden av at være en dygtig og interessert jordbruker var Erik Bjørgo en av Valdresdalens største autoriteter paa omraadet folkeminder og folketradition. Han var en udmerket fortæller og stillet sig beredvillig til samleres disposition med sin viden og hukommelse.

* * *

Jul Næs, en velkjendt og høit agtet mand i Valdres, fyldte for kort tid siden 80 aar. Han er født paa fædregarden Næs tæt ved Fagernes, som har tilhørt familien gjennom generationer, og han hører til en anset og gjæv bondeslegt. Næs drev i ungdommen og utover som fæ- og hestehandler og blev som saadan velkjendt over hele distriktet. Han var en driftig kar, og da han altid gjorde ret og skjel med alle han kom i berøring med, vandt han en enestaaende tillid. I 1892 kjøpte han den vakre gaard Lille-Strand, og som gaardbruker la han ogsaa straks for dagen hvad han duget til. Det er en av de vakreste og mest velstelte gaarder i hele bygden. Jul Næs blev i 1891 gift med Eli Fauske fra Vestre Slidre. De har i sit egteskap hat tre døtre, hvorav den yngste er gift med Torleif Rime, som for faa aar siden overtok gaarden Lille-Strand.

* * *

Utvandringen er det vel nærmest som har medført at folkemængden i Valdres har hat bare en meget liten forøkelse gjennom de sidste ti aar. Folketellingen for 1930 byr paa meget av interesse. I Vang f. eks. var der i 1920 1,780 indbyggere, og nu er der 1,793, en tilvekst av 13. I Reinli er der 605 indbyggere med en tilvekst av 3. I Bagn 1,804, tilvekst 1,

Begnadalen 726, tilvekst 19. Men i Hedalen er tilveksten størst, idet dalen nu har 1,015 indbyggere med en tilvekst for tiaaret av 60.

* * *

Ole Fosheim, forhenværende hoteleier og kjøpmand, avgik ved døden den 12te april sidstleden i en alder av omtrent 70 aar. Med ham er et rikt arbeidsliv avsluttet, og Valdres har mistet en av sine bedste foregangsmænd. Straks efter at han var konfirmert begynde han som handelsbetjent i sin fars landhandleriforretning paa gaarden Fosheim, og samtidig hjalp han sin nu forlængst avdøde far med hans betydelige skogdrifter. Hans far var ogsaa sterkt interessert i reiselivets utvikling, og det ga utentvilt støtet til at unge Ole ryddet en vild steinur og bygget det vakre Fosheim Hotel, som alltid har været et hyggelig sted at bo paa for reisende. Samtidig grundla han ogsaa den betydelige handelsforretning som han drev med stort held og dygtighet indtil han i 1920 solgte baade hotellet og forretningen. Han var gift med lensmand Ødegaards datter Marit, som døde i 1917. De hadde fem barn, hvorav dog bare to er i live.

Det som særlig karakteriserte Ole Fosheim som større driftsbestyrer var hans store foretagsomhet, hans ærekjærhet og hans usvigelige hæderlighet. Disse egenskaper var det vel nærmest han kunde takke for, at han hadde held med sig baade som hotelbestyrer og kjøpmand.

Efter at Ole Fosheim hadde solgt hotellet og handelsforretningen kjøpte han en parcel av gaarden Fosheim, hvor han bygget sig et mønsterhjem som han senere har koset sig i sammen med sin søn Eivind og datteren Marit. Han var særlig interessert i hagedyrkning, og paa dette felt var han en virkelig autoritet.

Reinsdyr ved Eidsbugaren i Jotunheimen

Tyin Reinselskap har solgt ca. 800 rein til Kristoffer Kvamme, Vang i Valdres. Ifjor slagtet Tyin Reinselskap omtrent 900 dyr, og det er resten av selskapets rein som nu er solgt. Sammen med flere hundre dyr som ankom fra Sverige havner nu denne store drift rundt Eidsbugaren ved Bygdin i Jotunheimen.

Ellers var han som sin far og sine brødre en lidenskabelig jæger og fisker.

Kjøbmand G. Rudie, en av Valdresdalens mest kjendte mænd, er død efter flere aars sygdom. Med ham er en av pionerene paa Fagernes borte. Sammen med hoteleier Lage Fosheim og et par andre var Rudie med at skape det nuværende Fagernes, som han har set vokse op fra et par gaarder til den nu ganske store bebyggelse rundt jernbanestationen. Avdøde var en dygtig og interessert forretningsmand, men saa slog helsen feil og han maatte gjennomgaa megen lidelse før befrielsen endelig kom.

* * *

Gaardbruker Ole Wangensteen, Vang, Valdres, fylgte forleden 60 ar. Han var 26 aar gammel da han overtok farsgaarden, som han har drevet med stor dygtighet og energi. Ole Wangensteen har hat en lang række av tillidshverv og er en av

de mænd hans sambygdinge ser op til og har tillid til. Han har været medlem av herredstyret i flere perioder, og var fra 1922—25 bygdens ordfører, valgt av bondepartiet. Videre har han været formand i ligningsnævnden og i en aarrække direktør i Vang sparebank. Han tilhører en av Valdres ældste og mest kjendte slechter.

* * *

Sogneprest Værnes i Vestre Slidre blev 70 aar gammel i juni forrige aar. Baade for aldersgrænsen og av helbredshensyn maatte han da trække sig tilbake. Han hadde virket længe som prest i Vestre Slidre og som prost i Valdres, og hver av hans menigheter ga ham et offer da han hadde avskedspræken. Værnes er oprindelig en husmandssøn fra Trøndelagen, men han holder saa meget av Valdres, at han ikke ønsket at flytte derfra. Han har derfor bygget en liten koselig villa paa prestegaardens grund, hvor han

nu vil tilbringe sine gamle dage. Vestre Slidre er bekjendt som et godt prestekald, og da det blev bekjendtgjort som ledig meldte 31 ansøkere sig. Menighetsraadet indstillet Andreas Skipenes, som ogsaa av departementet blev ansat. Indtil den nye prest tilflytter tjenestegjør kand. Skiaker. Pastor Værnes er literært interessert, saa han ikke vil komme til at kjede sig. Han er en flittig bidragsyder til bladet *Valdres* paa Fagernes, og nylig har han skrevet en række meget værdifulde artikler om "Norges eiendomsret til Grønland; kva ein eventuell dansk suverenitet over dette landet vilde hava til fylgje for Noreg." Han er "maalmand," og hver anden eller tredje uke leverer han ogsaa en præken paa landsmaal for bladet.

* * *

Lidar kapelkirke i Hegge i Østre Slidre, som en del valdreser i Amerika har bidrat til, er nu oppbygget og kommet under tak. Det var et stort løft for denne interesserte bygd, og de som satte sig i spidsen for oppførelsen har i lang tid strævet med at samle de nødvendige penger, dels ved gaver og dels ved basarer og festlige tilstelninger. Det har i disse pengeknappe tider været et stort stræv, og da bygningen var kommet under tak viste det sig, at de innsamlede midler ikke strak til som fuldføre arbeidet. De har derfor atter gaat igang med at innsamle bidrag paa lister som gaar rundt i bygden. Det er meningen at kapellet skal bli færdig og indvidd med det første, men om der er noen, særlig fra Østre Slidre, som endnu ønsker at bidra en skjerv til dette gudshus, saa vil bidraget være inderlig velkommet. Pengene kan sendes direkte til kassereren, O. Øraker, Østre Slidre.

* * *

Sogneprest Fyrvald, som der i Vang stod saa megen strid omkring, flyttet fra Valdres sidste oktober. Han fik kald fra Stangevik i Nordmør, og indtil nu prest blir ansat i hans sted, fungerer konstituert

sogneprest Mikael Gladhaug fra Sør-Aurdal. Til embedet har meldt sig 36 ansøkere, men utnævnelse er endnu ikke skedd. Menighetsraadet har imidlertid enstemmig indstillet som nr. 1 konst. sogneprest Mikael Gladhaug, Vang, nr. 2 konst. sogneprest Paul Skiaker, Vestre Slidre, og som nr. 3 ordinert prest Daniel Skindtorp fra Sørlandet.

* * *

Alle som har reist gjennom Vang i Valdres erindrer Kvamskleiven. Det var et malerisk og naturskjønt sted, men veien gjennom bergvæggen var saa smal at to biler ikke kunde passere hinanden. Derfor maatte biltrafiken gjennom Valdres foregaa i skiftende ruter nordover og sydover. For nu at lette reisetrafiken er et mineringsarbeide i fuld gang og veien vil bli gjort saa bred, at to biler kan møte hinanden hvorsomhelst.

* * *

Arne H. Grønv fra Hedalen i Valdres meddeler i *Decorah-Posten* for 5te mai en redegjørelse over fondet "Hedalens Vel" hvorav det fremgaaer, at fondets størrelse ved nyaar beløp sig med indvundne renter til kr. 29,994.28. Der blev utdelt ifølge legatets statuter kr. 711.71, saa fondets nettobeløp nu er kr. 23,282.57. Av de 711.71 som utdeltes av rentene har 22 faat bidrag. Disse bidrag har hovedsagelig været anvendt for skolegang og sygdomstilfælder. Bidragene til hver enkelt har saaledes ikke været store, "men," sier Arne Grønv, "disse gaver er alle mottat med hjertelig tak, og jeg sender herved denne varme tak videre til givne til 'Hedalens Vel.' Vi her hjemme i Hedalen ser nu endda bedre end før, da der er meget mindre av penger blandt folket, hvilken god og varmhjertet gjerning det var at 'Hedalens Vel' blev git til bygden."

* * *

Meistersmeen Ole G. Sæter fra Østre Slidre er vel kjendt og velkommen alle

steder, naar han titt og jevnt kommer ruslende med hammer og tang, skriver bladet *Valdres*. Han er nu 71 aar, men ganske let paa foten og svinger endnu hammeren taktfast og sikkert. Det er særlig gaardsredskaper han forarbeider eller setter istand, og da han er "altmuligmand" kan han ogsaa utføre det snekerarbeide som trænges. Det er derfor ikke mange gaarder, særlig i det øvre Valdres, hvor han ikke har været i kortere eller længere tid og arbeidet. Ole Sæter

sagerer mellem Valdres og Eina iaar end ifjor, og alle hoteller baade i dalen og paa fjeldet var godt besøkt. Fagernes Hotel hadde 70 paaskegjester, hvoriblandt var flyverne Wilhelm Omsted og Sigurd Aagenæs. De brukte flyvemaskine istedet for ski, og de fløi over toppen av Galdhøpiggen og store deler av Jotunheimen. Paa Breidablik Kur- og Turisthotel var der over 100 gjester. Paa Bygdin Høifjeldshotel var der 60, og paa Tyn Turisthotel 25 paaskegjester. Ny-

Bygdin Høifjeldshotel

er ungkar og har et lyst og let humør. Han fortæller en legio av gamle skrøner, og mange gamle visestubber synger han baade vakkert og stemningsfuldt. Han har altid været en arbeidets mand i ordets bedste betydning, og det skyldes jo i første række hans gode helse og hans iver og interesse for sit virke at han alltid har været selvhjulpent og kan se lyst paa fremtiden.

* * *

Paasketrafiken i Valdres var iaar større end noensinde tidligere. Den glitrende sne og det herlige skiføre lokker stadig flere og flere av byfolk og utlændinger til at foreta skiturer i valdresfjeldene. Valdresbanen førte saaledes 600 flere pas-

stuen Høifjeldshotel hadde fuldt hus, og paa Maristuen Hotel var der ogsaa mange gjester, hvorav en del var kommet nordenfra. Overalt laa sneen skinnende hvit og flere fot dyp.

Hr. G. O. Hovi, chefredaktør for *Valdres*, skriver meget interessant om sin fjeldtur i Tisleidalen. Han fortæller at han har mindst 30 saadanne paasketurer bak sig, og vi kan dele hans syn og sympatisere med ham, naar han skriver: "Denne tur til Tisleidalen har i fysisk henseende været den bedste for mig av alle. Det er nok slik, at man ofte ønsker sig en 30 aar tilbake igjen, naar man starter paa en utflugt sammen med representanter for alle mulige aarsklasser

og ser hvorledes ungdommen paa alle omraader distanserer os ældre. Det føles litt av en tragedie. Men saa faar man trøste sig med, at man ogsaa har været spræk engang."

Dette var godt sagt av redaktør Hovi; ti netop slik føles det. Men saa har vi endnu ogsaa den trøst, at om vi maa gaa saktere og ikke kan hamle op med ungdommen, saa er ikke glæden og fornøielsen ved at færdes i en herlig natur derfor blit ringere.

militærtjenesten. Han skulde overta gaarden efter sin ældste bror — som ikke kunde beholde den, endda han praktisk talt hadde faat den. Skogen var utrugget og kjøpesummen stor, da Anton overtok, og dertil et føderaad og pleie av sin syke far i 7 aar. Det skulde kræfter og mod til at ta fat. Folk spaadde ham ilde; men dette stimulerte den sterke mand til ikke at gi sig.

Saa ser vi ham i skogen langt inde i aasen. Han sliter og kjører tømmer for

Merket Hotel i Tisleidalen

ANTON H. GARTHUS

Saa er borte fra dalen, bonden og storkjægeren. Vår nabo og ven. — Slike karer har dalen ikke fostret mange av. Hans ubændighet og styrke, hans vilje og mod viste at han var en mand.

Vi ser tilbake paa tider i livet hans: Da han som 14 aars gut drev omkring paa aasene paa jagt og fiske — og skjøt en bjørn i denne alder. — Som soldat "glante" alle paa ham — han med det store, svarte skjegget, de kvasse øine og den sterke og ranke figur. Og slik som han kunde skyte! Blink i blink! Saa skjøt han sig fri — slik som det dengang gik an. Og han trængte at skyte sig fri

andre. Det er en "kule" (køie) der. Om natten har han varme ved roten av en stor nedfældt furu. Der ligger han hele høsten i tømmerlunningen. "Det va varmt paa den eine sia og kaldt paa den andre — saa maatte je snu me haa gongen je vakna," fortalte han.

Men om vaaren ser vi ham traske oppover aasene igjen. Han gaar om kvelden — og ved "dugursbøl" dagen etter kjem han ned i bygda att med 4—5 tiurer paa aksla.

Og vaaren og sommeren gav glæde i sindet hans. For fuglene sang, det var liv og uro i naturen. Da likte Anton sig. Og naar han en lørdagskveld kom

paa sæteren for at besøke kona og barna, blev han møtt med fuglesang og barne-sang og skrik. Det beruset ham. Han blev glad som et barn. — Det var den musik han likte bedst.

For to aar sia sa han farvel til Kleivsetera. Han var paa harejagt sammen med en flok andre jægere. Han hadde været syk, men jægerlysten gjorde ham saapas frisk at han blev med.

Da skrev han disse linjer paa dørskia ved melkebua: "Min mor fortalte at jeg var 5 uker første gang jeg kom her op. Sia har jeg været her hvert eneste aar. Jeg kjender hver stein og stub og alle minder er mig usigelig kjære. Nu er jeg 73 aar og vel sidste gang jeg er her. Gud vet om jeg kommer her mer. Farvel! 17/9 1928. A. Garthus."

Han kom med paa jagten i fjor høst ogsaa, men i høst greide han det ikke.

I høst blev han mer og mer merket av døden. Han saa det selv, men tok ogsaa dette som en mand. Han visste han ikke hadde brukt sin naadetid som han skulde — og det blev hans sorg at han hadde vandret i egen kraft. Han fik sorg over

sin synd. Men hans sterke vilje hjalp ham ogsaa i denne strid. Han vilde bli en kristen, og han fik opleve at bli omvendt. Han vandt seier og fik frelsesfryd. Den store naade. Velsignet være mindet hans. Osw. G.

* * *

Jeg læste i sidste nummer av *Samband* at der ønskedes mere opplysning om Anton Garthus, og jeg sender derfor et utklip fra et blad fra Norge som jeg har opbevart. Ved den anledning ønsker jeg ogsaa at tilføje noen ord om Mrs. Garthus, da jeg var i deres hjem i to og et halvt aar og kjendte familien meget godt.

Mrs. Garthus was datter til Syver og Guri Stensrud og hendes daabsnavn var Ingrid. Hun var meget ung da hun kom som brud til Garthus, og det kan sies, at Ingrid blev Anton Garthus en god og trofast hustu som troligen bar sin fulde del av byrdene med at bygge op et hjem fra en ganske tarvelig begyndelse. Hun blev mor til 14 barn, hvorav to døde i en tidlig ungdom, saa hendes liv paa Garthus blev nok ikke bare en dans paa roser. Men hun hadde en god helbred og var en meget taalmodig kvinde som la ind alle sine kræfter i arbeidet for sin familie og underviste sine barn i Guds ord. Hun døde noen faa aar før sin mand.

Med bedste hilsen til *Sambands* læsere fra

MRS. DORTHEA NYBROTEN,
Manitowoc, Wis.

Telephone Geneva 7367

Drs. Scheldrup & Petersen's

MEDICAL AND SURGICAL CLINIC

1111 Nicollet Avenue
Minneapolis

Office open from 9 A. M. to 5 P. M.
Consultation Hours
11:30-12:30 noon, 2-5 P. M.
Wednesday Eve. 7-8

DR. CARL M. ROAN
PHYSICIAN AND SURGEON

933 Metropolitan Bank Building
Cor. 2nd Ave. and 6th St. So.
Minneapolis, Minn.

Nationalfølelsen

SKAPTE

DEN NORSKE AMERIKA LINJE

Bindeleddet mellem

Norge og Amerika

Reis hjem til Norge
med

Bergensfjord eller Stavangerfjord
Under det norske flag

Der er helsebot blandt de norske fjelde

Nærmere opplysninger og hjælp med utfyllning av nødvendige dokumenter faaes hos vore agenter eller

The Norwegian America Line Agency, Inc.

129-131 SO. THIRD STREET

METROPOLITAN LIFE BLDG.

MINNEAPOLIS, MINN.

AT (AGE) WHEN

- when your own business perhaps is gone
- no salaried position is available
- your savings are inadequate
- old age is approaching
- you should have leisure and ease.

WHAT WILL BE YOUR LOT?

Our "Special @ 65" is the most complete answer

Write for information NOW (stating your age)

Lutheran Brotherhood

(Legal Reserve Life Insurance)

HERMAN L. EKERN, President

1200 Metropolitan Bank Building : : : Minneapolis, Minn.

DEN NORSKE DIGTSAMLING

KVAD

Av

PASTOR D. G. RISTAD

(Et utdrag av en anmeldelse av O. S. Aavatsmark i bladet
"Nordtrønderen.")

"I en stor del av diktene gir utvandrernes saga grunnstemninger og motiver som med lys og skygge varieres og utformes som i en symfoni. I brede, vuggende rytmer ser vi de gamle seile "som maaker paa spilede vinger." Det er Leiv og hans feller fra Norden. Og gjennom hundre av aar bli fra Island og Norge baaret "løsning og lys over Vesterhavets gaater." Endelig kom Kleng Peerson med følge for aa ta arven som ventet.

Heime var det trangt, og gutten maatte ut, skjønt "det var saart den gangen han bort fra dalen drog." Men han manglet hverken tiltak eller mot, og utferdshugen vokste, og "nyfødt lengsel" drog ham mot vest. Han tok fatt, og om ikke lenge var den vesle tømmerhytten reist. Snart var de to som strevet og stred fra morgen til kveld. Og under klangen av barnelatter vokste fremtidshaapet. Senere staar de spreke unge krefter i arbeidet, mens de gamle trett og bøiet, men glad og tilfreds har lagt arbeidstrøien vekk.

Dette hovedmotiv faar man i ett av de første dikt, "Nyland," og det utvikles og varieres paa forskjellige maater i senere dikt. Det er ikke gull gutten vant, men "sin tro paa arbeidets ære."

Ristad synger baade friskt og fagert om "det nye heimland som nu er vaart," og han gir sterke uttrykk for at den norske utvandrer befinner sig vel under stjernebanneret.

Naar talen er om minnene, la mig da i den forbindelse ogsaa nevne det stemningsfulde dikt "Mors hender," fint følt og fint formet.

At minnet har dragende makt er skildret i enkle bilder, men vakkert og stemningsfullt i diktet "Vi vil hjem." Hjem til vaar barndom, hjem til vaar ungdom. "Vi vil hjem til vaart eget."

"Vi vil staa i den stuen vi kjenner
og signes av usynlige hender."

Og festlig og fulltonende lyder over det hele som en hymne til fedrelandet: "Vi hilser dig Norge!"

I skildringen av vidden, mild i sin ynde, vill i sin velde, redselsfull, naar ilden i "vyrdlaus villskap" herjer de uendelige flater, er der malende naturskildringer av stor virkning.

Ristads vers er velformede med kraftige rytmer og rim, ofte med skjønnsom anvendelse av bokstavrim. Hans sprog er saa norsk i ordvalg og sprogtoner, at ingen skulde tro at han imellem 40 og 50 aar har bodd i Amerika.

-Forlæggeren har gitt boken et vakkert utstyr."

Past. Ristads diktsamling "Kvad" koster \$1.00, portofrit tilsendt

AUGSBURG PUBLISHING HOUSE

425 South Fourth Street : : : : Minneapolis, Minn.

*printing plate makers
for the SAMBAND*

**Babcock Engraving
Company**

416 8th Ave. So.